

Българин

БРОЙ 4 | 2018

ЦЕНА – 30 КС

Слънчева храна

100 години от създаването на Чехословакия

Трагичната съдба на Никола Петков

140 г. от рождението на акад. Михаил Арнаудов

Мирян Колев: Без музика светът щеше да е глух

Златна звезда за Християн Митков

Българско неделно училище „Възраждане“

Прием на деца за предучилищна група и ученици

Контакти: balgari@atlas.cz, 777 196 322

Адрес: Дом на националните общности, ул. „Воцелова“ 602/3, 120 00 Прага 2

Спирка на метро и трамвай: I. P. Pavlova

Скъпи читатели,

Настъпи кестеновото време, през което събираме лъщящите сред падащите листа кестени и слагаме по един-два в джоба или чантата си. Така инстинктивно се зареждаме с чудотворна енергия за мрачните зимни месеци. Кестените притежават и магическата сила да ни предпазват от зли сили и лоши очи. А от това доста често имаме нужда. Те имат силна енергийна вибрация и няколко от тези блестящи кафяви бижута, поставени под възглавницата, могат да ни донесат успокоение и сладък сън. За магията на кестените, за животворната енергия на слънчевите лъчи, за доброто в нас, което зрее като ябълка и за уменията да слушаме вътрешния си глас, е слънчевата храна, с която ни даряват Деница и Красимир Проданови.

С тези истински търсачи на неблаговими мигове ще се разходим по избраните от тях „златни“ маршрути, ще посетим градове в рими и библиотеки, по-свободни от птиците, ще се докоснем също така до атмосферната музика, наричана ембиънт.

По улиците и домовете на любимата Прага ни разхожда Васил Самоковлиев, а до най-големия парков комплекс във Варшава ни отвежда Красимира Мархолева.

Раиса Андонова-Щурм ни запоз-

нава отблизо с надарения малък певец Християн Митков, който плени журито и публиката и грабна златната звезда на конкурса „Чехия и Словакия търсят талант“ (Česko Slovensko má talent).

Откриването на новата учебна година е сред най-радостните събития в живота на българската общност в Чехия. За тържествата по този повод в БСУ „Д-р П. Берон“ и в Българското неделно училище „Възраждане“ разказват Снежана Таскова и Десислава Вилимовска. През август ни напусна режисьорката Мария Манолова-Мотейлова. Лични спомени за нея споделят племеничката й Ели Мандажиева и преводачът Васил Самоковлиев. На 28 октомври 1918 г. е обявено създаването на Чехословакия. За 100-годишнината от признаването на чехословашката независимост е историческата статия на Красимира Мархолева.

В българската история има мрачни страници, за които все още твърде малко се говори и пише. В средата на 40-те години на 20 век т. нар. „Народен съд“ осъжда и погубва голяма част от българската интелигенция. Трагична е съдбата на Никола Петков - един от големите български политици, който увисва на бесилото. Интересни и малко известни факти за последните дни от живота му съдържа обширната

статия на Даниела Горчева. Нелек е и животът на академик Михаил Арнаудов, осъден на доживотен затвор от същия „Народен съд“. Красимира Мархолева ни запознава с превратностите в живота на големия български учен във връзка със 140-годишнината от рождението му. Разказът „Лудовица“ на Бойка Асимова ни пренася в света на българската литература. Приказан ли е този свят, в който някой с градушка в ръкава си може „тих дъжд да докара“ или е изпълнен с омайните моменти на ежедневието? Решете сами.

Приятно четене!

Мария Захариева

Съдържание:

Българската общност 4 - 9

Християн Митков: Мечтата ми е да прославя България / Днес е нашият ден / Здравей, училище! / В памет на Мария Манолова-Мотейлова

Интересно 10 - 11

Слънчева храна

Годишнини 12 - 23

100 години от създаването на Чехословакия / 71 г. от екзекуцията на Никола Петков и 125 г. от рождението му / 140 г. от рождението на акад. Михал Арнаудов

Култура 24 - 30

Мирян Колев: Без музика светът щеше да е глух / Библиотеки, по-свободни от птиците / Лудовица / Градове в рими

Накратко 31

Българо-чешки връзки 32 - 33

Прощаване с Прага

Пътешествия и разходки 34 - 37

Циганско лято, цялото в злато / Паркът Лаженки

1001 билки и рецепти 39

Кюфтенца от леща

На корицата: Есенно затишие. Снимка: Ирена Седлачкова

Снимки на стр. 2: Здравка Славова и архив на сдружение „Възраждане“

Християн Митков: Мечтата ми е да прославя България на още по-големи сцени

Музикален поздрав от Християн Митков по случай откриването на новата учебна година в БНУ „Възраждане“, 16.09.2018 г.

Християн Митков доби изключителна популярност в социалните медии след невероятното си участие в предаването „Чехия и Словакия търсят талант“ (Česko Slovensko má talent). Той грабна сърцата на журито, на публиката и на зрителите на чешката телевизия TV Prima и словашката TV JOJ.

Със своето уникално изпълнение на песента „I have nothing“ на Уитни Хюстън, Християн получи неочакван шанс от журито - златната звезда, която му предостави възможност да отиде директно на финалния кръг на предаването и го изстреля на седмото небе от радост.

12-годишният Християн Митков е роден в град Русе. Родителите му са от град Ветово, където той живее до 4-годишна възраст. Семейството се мести в Прага в търсене на по-добра перспектива за живот. Още на първия кастинг момчето се конкурира с хиляди кандидати, но след изпълнението му, член на журито го обявява за „брутalen талант“.

Срещата с Християн надхвърли очакванията ми. По време на интервюто на моменти оставах без-

мълвна от изненада. Пред мен седеше истински талант, с присъствие на звезда - едно изключително, жизнерадостно, енергично дете, с отличен английски и очи, пълни с мечти. Родителите му разказваха за преживяното много емоционално и с нескрито възлнение.

След изпълнението на Християн Митков, Марта Яндова, член на журито, със сълзи в очите каза, че се е влюбила в него, а изпълнението му е красиво и ангелско. Известната чешка певица възкликна, че е невероятно как толкова малко момче може да пресъздаде такива чувства. Изпълнението, което просълзи хиляди, може да бъде видяно в YouTube.

Хрис, откога пееш?

Пея, откакто се помня, може би от около 5-годишен. Музиката е в кръвта ми. Любовта към музиката съм наследил от майка ми. В нейното семейство има музиканти, а тя

е отраснала с българската народна музика. До ден днешен в семейството ми се слуша тракийска и странджанска народна музика. Дядо ми свири на акордеон, а вуйчо ми на кейборд. В училище учим повече история на музиката.

Кой те подготви за участието?

Сам се подготвих. За самото представяне имаше три репетиции. Отидохме за емоцията, без големи очаквания. Майка ми искаше да разбере дали наистина имам талант. След като на първото представяне член на журито възкликна, че съм „брутalen талант“ мнението на мама, че имам талант, се затвърди завинаги.

Какво беше усещането като застана на сцената? Притесняваше ли се?

Много се притеснявах като застанах на сцената, но в момента, в който започнах да пея и чух силните аплаузи на публиката, се отпуснах и ми-

Радостта на Християн и родителите му след получаването на златната звезда

сля, че това се отрази положително и на гласа ми. След като натиснаха златния бутон, имах чувството, че съм на седмото небе от радост. Честно казано времето, което прекарах на сцената, беше като един сън. Все още сутрин като се събудя поглеждам дали звездата е там... Като я видя, разбирам, че все пак наистина ми се е случило това. Предварително се упражнявах за сценичната треска, гледах клипчета как да се преодолеете притеснението, но не ми помогнаха особено.

Има ли друг от семейството, който има твоя талант?

Като моя не. (Смее се.) Леля ми, сестрата на мама, пее много хубаво. Беше на конкурс на Мюзик Айдъл.

Каква музика обичаш? Кои са любимите ти изпълнители?

Американски поп. Любимите ми изпълнители са Чарли Пут и Ариана Гранде. Много харесвам и корейски поп, който в момента набира голяма популярност.

Колко често пътувате до България?

За нашето семейство е много важно да се връща в България всяка година. Прекарваме там по един месец през лятото. Имаме роднини и много приятели във Ветово и за мен моментите с тях са изключително важни.

Имаш ли братя и сестри?

Нямам, но имам братовчеди и братовчедки, с които сме много близки. Двама са тук - децата на вуйчо ми. През уикендите се виждаме с тях, играем футбол, караме колелета, правим си барбекю.

Ти си в седми клас и вече говориш отлично английски. Къде го научи?

В училище имаме всеки ден английски, но аз започнах да го уча сам в интернет още като малък. Гледах детски филми, но най-много ми

Публиката слуша със затаен дъх изпълнението на малкия певец

помогна музиката. Пеейки, усвоявах текстовете и си ги превеждах. Чрез музиката е много забавно да учиш език, а на мен това ми носи и голяма радост.

Можеш ли да четеш на български?

Да, мога! Сам се научих. Тате само ми показва буквите. Мама много държи на българския език и казва, че един ден, ако се върнем, трябва да знам и да чета. Ние сме всяко лято там и би било жалко, ако не мога да се оправям сам.

В училище децата знаят ли вече за твоя успех?

Да! Дори онзи ден директорката на училището ме извика да отида в кабинета ѝ. Първоначално се притесних, но след като влязох и тя ме поздрави и ме покани да представя училището с песента, се успокоих. Представих училището с песента на Уитни Хюстън, която изпълних в „Чехия и Словакия търси талант“.

Предполагам, че вече се радваш на интерес от страна на медиите?

О, да! Вече дадох интервю за две чешки телевизии и една българска. Беше голяма радост за цялата ни рода и всички приятели да ни видят и чуят.

Знаеш ли вече какво ще изпълниш на финала?

Подготвям три песни, между които ще избира. Все още се колебая.

Ако спечелиш финала какво би било първото нещо, което би искал да направиш?

Със сигурност ще си направим една екскурзия с моите родители. След това бих искал да получа професионални музикални знания, за да мога да прославя България на още по-големи сцени. Това е моята мечта.

Коя държава би искал да посетиш, ако се отвори тази възможност?

Япония! Много искам да отида там. Привлича ме културата, традициите, архитектурата и много обичам японска храна!

Пожелаваме ти изключителен късмет и тъй като знам, че майка ти силно вярва в Бог, ще прибавя като пожелание: Да е по волята Божия!

Благодаря! Късмет определено ще ми трябва! Силно се надявам да победя!

Раиса Андонова-Щурм

Днес е нашият ден, скъпи учители и ученици!

Развълнуваните първокласници прекрчват училищния праг

15 септември е! Най-вълнуващият ден за българското училище - Първият учебен ден! Ново, светло начало!

В сърцето пулсират вълнуващи чувства. Мислите творят полет в необятния, без граници за мечтите свят. Звучат училищни песни! Въздухът трепти от възторжените гласове на ученици, учители и родители, които днес изпълват училището. Една пъстра мозайка от младост, красота, усмивки, цветя, емоции. Тържественост, вяра в силата на образованието, съпреживяване, споделеност...

Празник на тържеството на духа и знанието в БСУ "Д-р П. Берон"! В началото – Химнът на Република България!

Официални гости на празника са Негово Превъзходителство г-н Лъчезар Петков – посланик на Република България в Чешката република, г-н Георги Стоилов – търговски съветник в Българското посолство, г-н Ангел Маринов – сътрудник в Българския културен институт, г-жа Корнелия Стоилова – психолог, г-н Кирил Беровски – председател на Асоциацията на българските сдружения в гр. Прага.

Следва богата програма с красиви стихове и песни за любимото училище.

Развълнувана и с пожелание за много незабравими дни и научени уроци, здрава и ползотворна учебна година се обръща към всички г-жа Мария Георгиева – директор на училището.

Този ден е нова страница в живота на учениците. Пред всеки се открива нов път – пътят на знанието и просвещението, на приключенията в царството на науката.

Посланик Л. Петков приветства учениците и учителите

Приветственото слово на посланик Л. Петков е изпълнено с мъдри съвети и искрени благопожелания. Изпълненията на училищния хор „Лира“ внасят жизнерадостно настроение и приятно усещане за национално единение.

Плиснатото менче с вода и здравец вещае, че ще ни върви като по вода. Ученици и учители поемат към класните стаи, водени от повика на школското звънче, което събира в едно безгрижието на младостта с опита на мъдростта.

Най-развълнувани и нетърпеливи са малките първокласници, които за първи път прекрчват свещения праг на училището, готови да прелистят букваря с благозвучното А, Б, В и да навлязат в тайнствата на непознатото, на изненадите и очакванията в своето дълго пътуване към необятните хоризонти на познанието.

Една поговорка казва: „Всяко дълго пътуване започва с една единствена стъпка“. Стъпка към знанието – съкровище, което ще последва своя собственик навсякъде.

В този прекрасен и вълнуващ ден да пожелаем на всички обитатели на БСУ „Д-р П. Берон“ да направят своята решаваща стъпка към съкровищата на науката, да уважават своите учители и да черпят с пълни шепи от техните знания, опит и вдъхновение. Да бъдат любознателни и да мечтаят! Да покоряват със светъл устрем нови и нови върхове!

Снежана Таскова

Учениците представят богата литературно-музикална програма

Здравей, училище!

Децата от предучилищната група на БНУ „Възраждане“

На 16 септември в Дома на националните общности на улица „Воцелова“ в Прага цареше необичайно оживление. Денят беше специален – предстоеше тържественото откриване на учебната година. Усещането за празник витаеше във въздуха. Децата и техните родители се събраха в залата на Дома, в който всяка неделя звучи роден език, а малките ученици откриват вълшебството на писаното слово. Най-развълнувани бяха, разбира се, първокласниците, които с трепет и светнали от радост очички очакваха първия учебен ден. За много от децата това е поредната учебна година в Българското неделно учи-

лище „Възраждане“ и те се връщат тук като у дома си, нетърпеливи да се срещнат отново с учителките и с приятелчетата си. А приятелствата в училището се създават лесно и продължават и извън него. Госпожа Мария Захариева – председател на сдружение „Възраждане“ благодари в приветственото си слово на децата и родителите им за това, че ги има, за това, че именно заради техния ентузиазъм и любознателност го има и училището. А то, училището, расте заедно с децата и всяка година приютява под крилото си все повече и повече родолюбиви момичета и момчета. През учебната 2018/2019

г. в Българското неделно училище „Възраждане“ ще се обучават деца от предучилищната група и ученици от първи до шести клас. Освен че се учат да четат и пишат на роден език, те имат възможност да участват във вокално-танцова група „Орфей“, която миналата година спечели и първата си голяма награда. Изненада за децата и родителите беше участието на 12-годишния Християн Митков, който стана известен с това, че журито на конкурса „Чехия и Словакия търсят талант“ беше толкова впечатлено от майсторските му умения в областта на пеенето, че го изпрати директно

Християн Митков трогна с изпълнението си ученици и родители

Вокално-танцова група „Орфей“ към Българско неделно училище „Възраждане“ в Прага

на финала на състезанието. Християн беше посрещнат изключително сърдечно от децата и техните родители и изпя за тях песента „I have nothing“ на Уитни Хюстън, с която няколко дни преди това вдигна на крака зрителите на конкурса. След тържествената част учениците се оправиха заедно със своите учителки към класните стаи за първия учебен час. На всички ученици желаем много успехи, бъдете здрави и нека пламъчето на любознателността ви никога не угасва!

Д-р Десислава Вилимовска

Леля ми имаше още една голяма любов: България

На 3.8.2018 г. на 94-годишна възраст ни напусна Мария Манолова-Мотейлова – една обаятелна българка, отдала голяма част от живота си на чешката телевизия и на българската общност в Прага (б.ред.)

Мария Манолова-Мотейлова, 50-те години на 20 век

Много може да се каже за това, какво леля ми Мария Манолова-Мотейлова означаваше за сестра ми и за мен – нейните племенници. Със съпруга си нямаха деца и приемаха нас двете като свои. От деца прекарвахме в Прага всяка лятна ваканция. Израснахме с чешкия език, чешките приказки, хора и нрави. Благодарение на леля ми и нейния съпруг, проф. Йозеф Мотейл, имаме две родини. Освен всичко, което е написал по-долу Васко Самоковлиев за нея, мога да добавя още едно: борбеност. Никога не се предаваше! Сред вещите, с които не мога да се разделя, е малко, много захабено куфарче, което е останало от пристигането ѝ в Прага през 50-те години. Трудно си го представям: израснала в малкия Асеновград, Мария Манолова пристига в страна, която не познава, без да говори езика, без да знае къде точно отива и какво точно ще учи – тъй като в малкия град едва

ли е знаела много за специалността кинорежисура. Своята голяма любов, Йозеф Мотейл,

среща още във втори курс. Скромното момче, което също е от малък град (Lomnice nad Popelkou) спечелва доверието ѝ веднага. Той следва операторско майсторство и по този начин професиите им се допълват. Животът им е изпълнен с работа. Връщат се в стаичката, в която живеят в началото късно вечер и излизат рано сутрин. Тази точно работа ражда названието на мемоарната ѝ книга – „Вградени сенки“. Обичаше да казва, че в чешката телевизия са вградили сенките си. Едва в средата на 60-те един ден ги заговаря незабравимата Стела Зазворкова: „Започва строежът на две хубави блокчета в Дейвице. Вие, младежи, имате ли къде да живеете?“ И така си осигуряват апартамента, в който живеят до смъртта си. Голямата му всекидневна е украсена с предмети от България. Освен телевизионната работа, леля ми имаше още една голяма любов: България. Със съпруга си снимат програми, посветени на България. Така например след събитията през 1968 г. снимат в Прага филм с Бисер Киров. Сигурно са първите, които по това време творят с положително отношение към България.

Щастливи моменти от сватбата на Йозеф и Мария Мотейлови

Много творчески усилия посвещава на чешко-българските културни отношения. В постоянен близък контакт е с Българското училище в Прага и с Българския клуб. След като българското малцинство започва да получава пари по проекти от чешкото Министерство на културата, Мария Мотейлова съсредоточава усилията си в издаването на книги за културните отношения между Чехия и България: „Българска седянка“ (2004), „Kapitoly z minulosti česko-bulharských kulturních vztahů“ (2005), която подготвя заедно с Дана Хронкова; „Uchováno v paměti“ (2006); „Svědectví, které prověřil čas“ (2008); „Symfonie Prahy“ (2011).

Почивай в мир, лельо! Както каза една твоя приятелка: „Сигурна съм, че продължава да пише и да работи и там, където е!“

Ели Мандажиева

Писането беше нейната страст

Сбогом, достолепна госпожо Мотейлова!

Мария Мотейлова е от малкото българи в Прага, които ми направиха силно впечатление още от първата ни среща. Не само заради суетата си на творец. През пролетта на 1999 г. на едно мероприятие в Българския културен институт, където тогава работех, дама на възраст, елегантна, фина, усмихната ми се представи, за да ми поднесе поздравленията си за моя превод на „Капризно лято“ на Ванчура. Подхванахме разговор кой от къде е, как се е озовал в Прага и прочие. Запомних, че тя е от Асеновград, че е следвала кинорежисура във ФАМУ в Прага, където среща бъдещия си съпруг оператора Йозеф Мотейл, с когото до неговата смърт живеят в щастлива хармония и в брака, и в професията, че активно се ангажира с дейността на тогавашния български клуб. Впечатли ме естествеността в поведението ѝ, мекотата в говора, в движенията ѝ, финесът на жена с вкус. Оттогава при всяка среща разменяхме по няколко думи за събития, гледани филми, прочетени книги, но винаги с взаимна симпатия и с усмивки. Наблюдавах как достойно преминава през годините, радвах

се на съхранената ѝ женственост, не скривах възхитата си от това. Повече научих за Мария от мемоарната ѝ книга „Вградени сенки“, която тя ми подари с автограф. С удоволствие попивах откровенията ѝ, възхищавах се на всеотдайността ѝ към любимия и любещ съпруг, от болката по неговата загуба. Скромен, човешки разказ за един смислен, пълноценен живот, изпълнен с любов и красота. Кончината ѝ не ме смути, на нейната възраст това бе неизбежно. Племенницата ѝ Ели Мандажиева сподели, че е починала в съня си. С благословена възраст и подобна лека смърт, според мен, Бог дарява праведните. Убеден съм, че Мария никому нищо лошо не е сторила през живота си, помагала е всекиму, нуждаещ се от помощ, поведението ѝ е създавало добър имидж на българките в Чехия. Почти нищо не зная за живота ѝ, за вълненията ѝ, за терзанията ѝ, за успехите, за радостите и болките ѝ. Поведението ѝ не издаваше това. Оставаше лекота след общуването с нея, мекотата и женствеността в усмивките ѝ. За жени като Мария Мотейлова възрастта е без значение.

Обаянието, добротата не се покриват с бръчки. Вярвам, че където и да е появявала из Чехия, с когото и да е общувала, всеки е говорел за нея като за красива, интелигентна, обаятелна българка. Знаем, че след нея остават само светли спомени, че за всички, които са я познавали тя е била и остава една прекрасна българка! Почивай в мир, достолепна Мария!

Васил Самоковлиев

Мария Манолова-Мотейлова в последните години от живота си

Слънчева храна

Слънчевата разходка е по места, на които може би сте всеки ден.

Когато обаче оставите сърцето да следва себе си, тя се изпълва неочаквано с друг смисъл. Тя е като разходка не през пространството, не през времето. Тя е разходка в същността. Дори в града сте на планински връх. Дори в града усещате свободата, волността, радостта.

Снемете от раменете си всички задължения. Освободете главата си от мислите. Отделете си 40-50 минути днес. Раничка с шише вода и ябълка нека са спътниците ви. И шепа слънчогледови ядки за птиците. Изберете слънчева пътека – дори

Разковничето е да си вярваме повече

тя да е огрян от слънцето тротоар... Последвайте лъчите.

Ще видите, че вашият път ще ви води през необичайни места. Улици, които сте виждали тривиално, ще оживяват със сенките си, с отблясъка от прозорците. Колите ще изчезнат от ползрението ви и вместо тях листата на дърветата ще ви поздравяват. Там, където обичайно сте завивали вляво, сега ще предпочетете да вървите надясно. Хората, които срещате пък, сякаш за миг ще ви разказват историята на живота си. Прочитате я в лицата им и продължавате... Тази история може да ни послужи да си припомним, че не бива да носим

Слънцето и нас прави лъчезарни

в себе си разочарование, обида. Подхождайте като слънцето към деня си. Озарявайте го с чисто намерение. Защото ние никога не правим едни и същи стъпки. Улиците са привидно еднакви – в сърцевината си обаче всичко съдържа нереализиран потенциал. Това, което се иска от нас, е просто да посегнем, да погалим, да отворим тези възможности. И да ги сбъднем.

На слънчева разходка тръгваме сега – и ще ни отведе тя при нас самите...

Слънцето и нас прави лъчезарни

Енергията му сякаш гъделичка отвътре. Спрете се рано сутрин пред него и ще усетите колко голям е зарядът... Обичайните проблеми ни отдалеча-

ват от светлината му. И то сякаш гасне и в нас. Пример за това е негативната информация, с която често ни заливат. А можем да й се противопоставим лесно. Просто потърсете слънцето. Усещането е, че сме част от нещо много по-голямо. Много по-можещи. На първо място, осъзнати.

Време е да прегърнем хубавото

Когато направим нещо позитивно, сякаш пред нас се отварят невидими врати... Чувстваме се заредени и с повече енергия.

Обичаме да определяме тези моменти в живота като добър период. Но има една мъдрост, която изразява тази ситуация най-точно. И тя е, че хубавото идва винаги по много.

Време е да прегърнем хубавото

И доброто в нас зрее като ябълките

Само че, за да се случи това, се иска и мъничко от наша страна... На първо място, да пуснем страховете да си идат. Да се избавим от съмненията, които носим в себе си. И да повярваме, че замисълът на всичко е съвършен. Прегърнем ли хубавото, то ще се умножи в живота ни. И ще отвори още много врати.

Разковничето е да си вярваме повече

Човек, който изпитва недоверие към себе си, по правило е неспокоен. Непрекъснато очаква да му се случи нещо лошо.

А доверието в собствените ни възможности е безценен дар! Имаме десетки причини да го правим всеки ден. С него ще ни е по-леко да живеем. И крачките ни ще са по-големи.

Затова е хубаво да си кажем днес ето това мило утвърждение: Вярвам, че ще се справя с всичко по най-добрия възможен начин. Че ще успея там, където друг път са ме спирани. Защото сърцето ми е пълно с любов! С любов, приемане и доброта.

И доброто в нас зрее като ябълките

Първо всъщност е семчица – срещне ли любов и грижи, тя покълва... Когато се стараем за друго човешко същество, точно това правим... Помагаме доброто в него да израсне. Но е важно да има много топлина в отношенията ни, да даряваме много любов и прегръдки. Те са водата и слънцето, от които доброто зрее... А изпълни ли се с него душата, и тя самата пораста. Готова е да служи на другите.

Вътрешният глас знае отговорите

Нашепа ни ги, но понякога го чуваме трудно. Просто наоколо, пък и в нас самите, е твърде шумно...

Но когато си задавате важни въпроси, попитайте първо него... Лесно се свързваме с вътрешния глас. Нужно е първо да намалим темпото. Да останем малко повече сами. Най-добре е да сме в гората, но и в града ще го дочуем.

Усещаме го като вълна от мъдрост. Залива ни и носи усещането докъде сме по пътя. Изведнъж сякаш проглеждаме за крачките напред. Осъзнаваме какво да направим. И пак сме щастливи. Сърцето пак пее.

Вътрешният глас знае отговорите

Кестените винаги ни уравновесяват

Кестените винаги ни уравновесяват

Когато и да ги хванем в ръка, се чувстваме по-спокойни. Защото ни свързват с най-важното в нашия свят – със земята.

Има много съвети как да се възползваме от енергията на кестените. На нас ни стига обаче да пуснем някой в джоба. И винаги, щом го напипаме, се усмихваме широко...

А иначе от грижи освобождава и самото им събиране. Сигурно защото прилича на игра, но събужда и детското в нас. Заедно с това отваря сърцата за есента. Подготвя ни, че идат още много хубави дни.

Красимир Проданов

100 години от създаването на Чехословакия (1918)

Точно преди един век, на 28 октомври, в сърцето на Прага, с официална прокламация чешките политици обявяват създаването на Чехословашката република, в която влизат Бохемия, Моравия, Силезия и Словакия. Как се стигна до появата на новата държава на картата на Европа?

Манифестация на Вацлавския площад по повод възникването на Чехословакия, 28.10.1918 г.

Чешките и словашките земи в пределите на Хабсбургската империя

До 1918 г. земите на чешката корона (Bohemia, Moravia, Silesia) и словашките земи се намират в сърцето на империята на Хабсбургите. Чешкото кралство влиза в състава ѝ през 16 век посредством лична уния – оттогава австрийските императори носят титлите „чешки крал“, „моравски маркграф“ и „силезийски херцог“. Преди избухването на Първата световна война чехите и словаците виждат бъдещето си в рамките на многонационалната държава, защото смятат, че нейното съществуване представлява сигурна гаранция за тяхното политическо, икономическо и културно развитие. Основното искане, което издигат чешките политици още през 19 в., е империята да се федерализира, а чехите да получат автономия. На няколко пъти император Франц Йозеф (1830–1916) обещава да сложи на главата си короната на св. Вацлав, но под силния натиск на

германците в чешките земи коронацията не се състои.

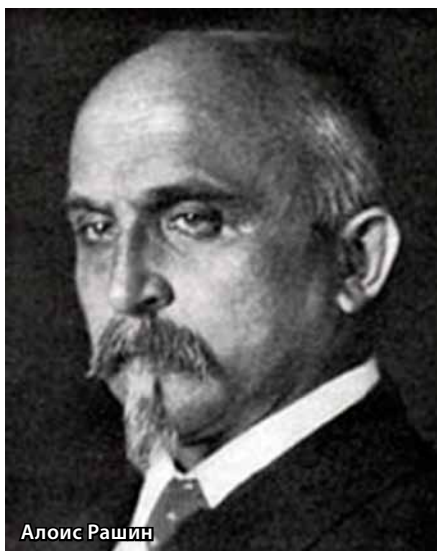
Подобно на чехите, словашки политици като Милан Ходжа (1878–1944) и Андрей Хлинка (1864–1938) издигат идеята за словашка автономия в рамките на империята. Други като Вавро Шробар (1867–1950) и Антон Щефанек (1877–1964) търсят решението на словашкия въпрос чрез сближение с чехите.

Между чехите и словаците съществуват редица различия в политическо, икономическо, културно и социално отношение. Чешките земи са най-индустриализираната част на империята, докато словашките земи имат предимно аграрен характер. През втората половина на 19 в. словаците, намиращи се в унгарската част на империята, стават обект на насилствена маджаризация. Те нямат кадри в административните учреждения, което по-късно ще рефлектира върху политическото им положение при из-

граждането на новата чехословашка държава. Макар че чехите не упражняват голямо влияние върху държавно-политическия живот в империята, в чешките земи се наблюдава активен политически живот. Най-популярните чешки политици са Карел Крамарж (1860–1937), лидер на младочешката партия; Антонин Швехла (1873–1933), лидер на аграрната партия; Вацлав Клофач (1868–1942), лидер на партията на народните социалисти; Бохумир Шмерал (1880–1941), лидер на социалдемократите; университетският преподавател и лидер на малката реалистична партия Томаш Гарик Масарик (1850–1937), и др. К. Крамарж е смятан за един от най-влиятелните чешки политици до 1914 г. Той е русофил, роля за което изиграва и руската му съпруга Надежда Николаевна. Лидерът на младочешката партия е на мнение, че стабилността на Австро-Унгария може да бъде гарантирана не само чрез превръщането ѝ във федерация, но и посредством тесен съюз с Русия, което ще ѝ позволи да се откъсне от германската политическа орбита. Т. Г. Масарик също е привърженик на федерацията и предлага това да стане по модела на Швейцария. За разлика от К. Крамарж, чешкият професор е с прозападна ориентация, заслуга за което има и американската му съпруга Шарлот Гариг. Той критикува абсолютисткия режим в Русия, твърдейки, че тя не е по-малка заплаха за чехите от Германия. Наред с това Т. Г. Масарик, както и някои словашки политици, е привърженик и на „чехословакизма“.

Началото на чехословашката съпротива срещу империята на Хабсбургите

Убийството на австро-унгарския престолонаследник Франц Фердинанд и съпругата му графиня София Хоткова в Сараево на 28 юни 1914 г. не произвежда сред чехите голямо впечатление. Те не предполагат, че трагичният инцидент ще послужи като

Алоис Рашин

Карел Крамарж

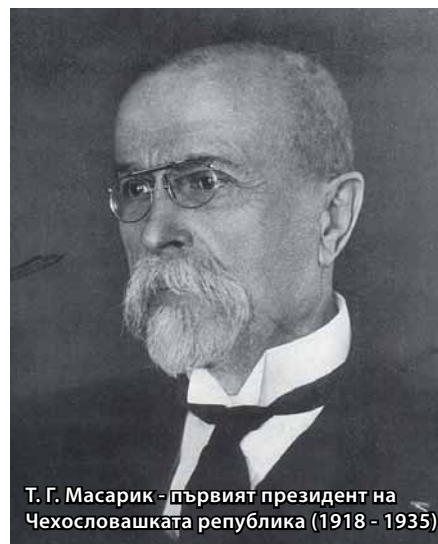

Едвард Бенеш, 1919 г.

повод за война. Нещо повече, част от чешките политици, заедно с бохемската аристокрация и католическите партии, още в началото на военния конфликт декларират своята лоялност към монархията. Друга част образуват т. нар. антиавстрийски лагер. Сред тях са К. Крамарж и Т. Г. Масарик, които са убедени, че чехите трябва да скъсат със старата империя и да се борят за създаването на независима чехословашка държава. Верен на русофилството си, лидерът на младочешката партия очаква помощ от Русия, докато чешкият професор смята, че чехите трябва да насочат поглед към нейните западни съюзници (Великобритания и Франция). Той намира най-верен съмишленик в лицето на младия доцент по социология и свой бивш студент Едвард Бенеш (1884–1948). Срещите между двамата през август 1914 г. в пражкия парк Летна слагат началото на тяхното близко приятелство и дългогодишно политическо сътрудничество, което продължава до смъртта на Т. Г. Масарик през 1937 г. Каузата, на която се посвещават част от чешките политици, няма никакви шансове за успех в началото на войната – за чехите и словаците се знае твърде малко в Западна Европа, а трите велики сили Великобритания, Франция и Русия („Съглашението“), които воюват срещу Австро-Унгария и Германия, са против разделянето на Дунавската монархия, защото се опасяват от проникването на германското влияние в Централна Европа. Тъй като след избухването на войната в Хабсбургската империя е въведено военно положение, това означава,

че легална антихабсбургска дейност в чешките земи е невъзможна. Част от чешките политици (Алоис Рашин, Франтишек Сис, Карел Крамарж и др.) решават да водят борбата вътре в империята, създавайки тайната чешка организация „Мафия“, оглавявана първоначално от Е. Бенеш. Нейните членове установяват контакти със Съглашението чрез неутрални държави (България, Италия и Швейцария), за да получат подкрепата му за създаване на независима чехословашка държава. Други чешки политици, сред които Т. Г. Масарик, избират различна тактика – да водят борба срещу Хабсбургите в Западна Европа (координирайки действията си с „Мафия“), защото са убедени, че именно там ще се реши изходът на войната. През декември 1914 г. чешкият професор напуска пределите на Австро-Унгария, без да подозира, че ще се завърне чак след четири години. Предупреден от Е. Бенеш в края на януари 1915 г., че връщането му крие риска от арестуване, той остава няколко месеца в Швейцария. Тя е удобно място за събиране на информация, тъй като граничи с държави от двете воюващи коалиции. Той смята като главна предпоставка за успеха на подетата от него борба съвместна дейност с чешките колонии в Западна Европа, Русия и САЩ, пропаганда в западната преса и установяване на тесни контакти с управляващите от съглашенските държави. Подетата от него борба получава организиран вид след идването на Е. Бенеш и словака Милан Шефаник (1880–1919) в Западна Европа. През есента на 1915 г. те полагат

основите на „Чешкия емигрантски комитет“, по-късно преименуван на „Чехословашки национален съвет“ (ЧСНС), който обявява своята политическа програма – необходимостта от разделяне на Австро-Унгария и създаване на независима чехословашка държава. Т. Г. Масарик избира за място на своята пропагандна дейност Лондон, подпомаган от своите британски приятели, историка Робърт Ситън-Уотсън и кореспондента на „Таймс“ Хенри Уикхъм Стийд. Е. Бенеш и М. Шефаник, които са френски възпитаници, се

Т. Г. Масарик - първият президент на Чехословашката република (1918 - 1935)

установяват в Париж. Посредством меморандуми, интервюта, публични речи и срещи с представители на тамошните управляващи среди тримата се опитват да привлекат вниманието на общественото мнение и да спечелят подкрепата на френското и британското правителство. В своята антихабсбургска дейност те получават

неоценима помощ от сънародниците си отвъд океана. Американските чехи и словаци изцяло финансират техния престой в Западна Европа, изпращайки огромни за времето си парични средства, които възлизат на повече от 500 000 американски долара.

Въпреки провежданата широкомащабна кампания във Великобритания и Франция, оглавяваният от Т. Г. Масарик емигрантски комитет не успява да убеди техните правителства в необходимостта от унищожаването на Австро-Унгария. През пролетта на 1916 г. самият Е. Бенеш е принуден да признае, че, предвид преобладаващите настроения в двете държави, най-много, което могат да получат чехите, е автономия в рамките на империята. Сред ръководството на ЧСНС големи надежди поражда издадената в началото на 1917 г. от Съглашението официална декларация, в която се заявява, че сред неговите военни цели фигурира „освобождението на италианците, славяните, румънците и чехо-словаците от чужда власт“. Т. Г. Масарик и неговите съмишленици смятат, че съглашенските държави вече подкрепят разделянето на многонационалната империя. Тези надежди нарастват особено след влизането на САЩ във войната като съюзник на Съглашението през пролетта на 1917 г. и с издигнатия от американския президент У. Уилсън принцип на национално самоопределение – правото на малките народи да решат кой да ги управлява. Впоследствие се оказва, че САЩ, Великобритания, Франция и Русия са склонни да подкрепят само даването на самоуправление на чехите и словаците в рамките на Дунавската монархия, а не пълна независимост. Нещо повече, в началото на 1917 г. между съглашенските държави и представителите на новия австро-унгарски император Карл I (1887–1922) започват тайни преговори с цел да накарат Хабсбургската империя да подпише сепаративен мир, гарантирайки териториалната ѝ цялост. Важен елемент от емигрантската дейност на Масарик, Бенеш и Шефаник е създаването на армия от чешки и словашки доброволци, която, според тях, ще представлява първата крачка към извоюване на чехословашката независимост. Русия е страната, в която

започва нейното формиране. В началото на войната в руски плен попадат или се предават доброволно няколко хиляди чешки и словашки войници, служещи в австро-унгарската армия. Руското правителство разрешава те да формират военни части в рамките на руската армия, за да ги използва като психологическо оръжие срещу Хабсбургската империя. Пораженията, които понася Франция през 1916 г. срещу Германия, поставят на дневен ред възможността от използването им в Западна Европа. Пристигналият

Паметник на Т. Г. Масарик пред Масариковия университет в Бърно

през пролетта на 1917 г. в Петроград Т. Г. Масарик настоява да се образува самостоятелно военно формиране от чехи и словаци, което да бъде прехвърлено на Западния фронт. След битката при Зборов през юли, когато чешките и словашките военни части в Русия постигат впечатляваща победа срещу австро-унгарските и германските армии, руското правителство на Александър Керенски разрешава формирането на чехословашки корпус. Неговата роля нараства през есента на 1917 г., когато се появява реална опасност от рухване на Източния фронт и излизането на Русия от войната. С подписването на споразумение между Е. Бенеш и френския външен министър и с издаването на официален декрет на френския президент през декември 1917 г. се създава самосто-

ятелна чехословашка армия в Русия, която трябва да бъде използвана на Западния фронт срещу германците. Ръководството на ЧСНС оценява това споразумение като важна политическа победа и смята, че то е първата стъпка към признаване на чешките и словашките искания за независимост.

Признаване на чехословашката независимост (1918)

До пролетта на 1918 г. и Съглашението, и САЩ отказват да подкрепят разпадането на Хабсбургската империя. Създаването на малки държави на нейно място за тях означава заплаха за бъдещия мир. Затова те правят неколкостратно опити да извадят Австро-Унгария от войната, убеждавайки я да сключи сепаративен мир. Всички тези опити завършват с неуспех. Най-неочаквано в помощ на чехите и словаците „идва“ развихрилият се дипломатически скандал между Австро-Унгария и Франция през април 1918 г. Тогавашият австро-унгарски външен министър граф Отокар Чернин проявява недискретност и в публична реч издава, че френското правителство е предлагало на империята мирни преговори. Унижен от това разкритие, френският премиер Жорж Клемансо публикува писмо на император Карл I от пролетта на 1917 г., предназначено за френския президент, от което става ясно, че младият монарх възнамерява да започне тайно от германците мирни преговори с Франция и подкрепя нейните претенции към германски територии. Писмото дискредитира австро-унгарския император в очите на германския кайзер, представяйки го като нелоялен съюзник. Германският император Вилхелм II принуждава Карл I да подпише договор, с който Хабсбургската империя се обвързва с Германия в тесен военен и политически съюз. Именно тези събития убеждават и Съглашението, и САЩ в невъзможността Австро-Унгария да бъде откъсната от своя германски съюзник и че е безсмислено да се водят каквито и да е мирни преговори с нея. През май и юни с. г. управляващите във Великобритания и Франция и американският президент У. Уилсън са принудени да признаят, макар и с нежелание, че единственият възмо-

Удроу Уилсън, 28-и президент на САЩ (1913 - 1921)

жен вариант е да подкрепят исканията на подвластните народи на Австро-Унгария за пълна независимост. В писмо до чешките политици в Прага самият Е. Бенеш споделя, че именно този дипломатически скандал помага на чехите да получат подкрепа за своите искания: „Нашето положение е отлично. Случаят Клемансо-Чернин разруши окончателно всички мостове с Австро-Унгария.“

Освен този дипломатически скандал, още едно обстоятелство помага на чехите и словаците да получат подкрепа за своята независимост – чехословашкият корпус в болшевишка Русия. След като се формира като самостоятелна военна част, решено е той да се изтегли от Русия и през Владивосток да бъде прехвърлен в Западна Европа. Давайки си сметка за важното му значение във военната стратегия на Съглашението, Е. Бенеш поставя като условие за прехвърлянето му във Франция признаване на чешките и словашките искания за независимост. По време на своето придвижване из Сибир, обаче, корпусът среща спънки от страна на местните съветски власти, даже се стига до сериозни военни сблъсъци между него и току-що формираната съветска армия, така че излизането му от Съветска Русия е поставено под въпрос. Именно по същото време англичани и французи планират военна интервенция в Русия с цел да свалят болшевиките от власт и да възстановят Източния фронт. Англичаните виждат в корпуса най-подходящата военна сила, способна да задържи германците на Изток. В отговор на британското искане корпусът да остане в Русия Е. Бенеш поставя пред

него същото условие – Съглашението да признае корпуса за съюзническа военна сила, а ЧСНС за официален политически представител на чехите и словаците и техните искания за независимост. Тактиката на Е. Бенеш успява – и британското, и френското правителство дават съгласието си да излязат с подобни декларации. През лятото на с. г. те официално признават ЧСНС за първообраз на бъдещото чехословашко правителство, а с това и правото на чехи и словаци да създадат своя държава извън рамките на Австро-Унгария.

През лятото на 1918 г. чехите и словаците в САЩ, както и току-що пристигналият там Т. Г. Масарик, подемат активна кампания, за да убедят американското правителство да издаде декларация, подкрепяща техните национални искания. За тази цел Т. Г. Масарик произнася множество публични речи в редица американски градове, използва американските си контакти да се срещне с американския президент У. Уилсън и с членове на неговия кабинет. В Конгреса все по-често се чуват гласове в подкрепа на чехите и словаците, а американската преса се изпълва със статии за тях. В началото на септември американското правителство последва примера на Великобритания и Франция, издавайки официална декларация, в която признава ЧСНС за правителство „де факто“.

Държавният преврат на 28 октомври 1918 г.

Подкрепата на аспирациите на подвластните народи от страна на Съглашението и САЩ се оказва катализатор на националните вълнения в самата империя и ускоряват нейното разпадане. Радикализацията на чешкия политически живот започва още от началото на 1918 г. с издигането на искания за обединението на чехи и словаци в една държава, с многобройни демонстрации в центъра на Прага, на които се скандира името на американския президент Удроу Уилсън, смятан за защитник на малките народи. Чешките политически лидери К. Крамарж, Алоис Рашин (освободени от затвора през лятото на предната година) и Франтишек Сис заедно с други чешки политици създават

Национален комитет, чиито членове започват да обсъждат подготовката за държавен преврат в Прага. През есента на 1918 г. те решават да съгласуват действията си с емигрантския комитет начело с Т. Г. Масарик и в края на октомври 1918 г. делегация, начело с К. Крамарж, заминава за Женева. Там се договаря бъдещата държава да бъде република, неин премиер да бъде К. Крамарж, неин президент Т. Г. Масарик, а външен министър – Е. Бенеш. Катализатор за подготовения държавен преврат става официалната нота на американския президент У. Уилсън от 18 октомври, с която американското правителство отказва преговори с Австро-Унгария за сключване на мир, давайки да се разбере, че САЩ вече са признали съществуването на чехословашко правителство „де факто“. Известието за съдържанието на нотата служи като сигнал за чешките политици в Прага.

Паметник на Удроу Уилсън в Прага

На 28 октомври на Вацлавския площад Националният комитет тържествено обявява създаването на независима чехословашка държава. Голяма част от нейните граници са предварително очертани в късната есен на същата година със съгласието на държавите-победителки и официално санкционирани на Парижката мирна конференция (1919–1920).

Д-р Красимира Мархалева

71 години от екзекуцията на Никола Петков и 125 години от рождението му

Никола Петков: „Няма да съм жив, но България ще бъде свободна!“

Участници в митинга на опозицията. София, 19 октомври 1946 г.

България – най-костеливият орех за Сталин

През 1946 г., когато емисарите на Сталин са успели да наложат в повечето окупирани от Червената армия източноевропейски страни изцяло марионетни правителства, България продължава да им създава грижи. **„България се оказва най-костеливият орех** – констатира британският историк Робърт Сървис, описващ съветизацията в източноевропейските страни, – дори и след като комунистите екзекутират политическите лидери от десния политически спектър. Започва преследване и на останалите недоволни от комунизма. За да повиши авторитета на комунистите, от московското си изгнание се завръща Георги Димитров. През ноември 1945 г. Отечественият фронт, предвождан от комунистите, спечелва 86% от гласовете, но западните съюзници категорично оспорват честността на тези избори, проведени с много измами и насилие.“

Това признание на британски и американски историци – че България се оказва най-костеливият орех за Сталин, ще изненада няколко поколения българи, на които години наред упорито е втъпявано, че имат „робска

психика“ и че за разлика от унгарци, чехи и поляци не са се съпротивлявали срещу съветския режим и комунистическата власт ...

Истината обаче е съвсем различна – България се съпротивлява!

Дори когато комунистите (подпрени на щиковите на окупационната армия на Сталин) разрушават всички стълбове на държавността на Царство България и избиват политическия, стопанския и интелектуалния елит на българската нация, на тях тепърва им предстои да се изправят пред една нова и мощна съпротива. Това е съпротивата на техните доверени съюзници – българските земеделци и социалдемократи, които не искат да приемат насилствената съветизация на страната и съпротивата на българските селяни, които отказват да бъдат превърнати в роби и се борят срещу отнемането на собствеността им върху земята, добитъка, селскостопанския инвентар и средствата за производство.

На 7 януари 1945 г., принуден от ген. Бирюзов, лидерът на БЗНС Г. М. Димитров подава оставката си. И от този момент, от началото на 1945 г. до септември 1947 г. надеждите на бъл-

гарите, че скоро ще дойде краят на комунистическия терор са свързани с Никола Петков, който поема лидерството на земеделската организация. През 1945-1946 г. в цялата страна продължава масовото записване на членове на БЗНС и създаването на нови местни дружби. В БЗНС се включват много хора, които дотогава са били безпартийни или са членували в други предвоенни партии и които виждат в Никола Петков обединяващия център на опозицията срещу комунистите. Мнозина обвиняват Никола Петков за сътрудничеството му с комунистите в ОФ правителството веднага след 9 септември 1944.

Но днес е лесно да се съди от позицията на хора, които знаем какво се случва. Не всичко обаче е било така ясно в онези моменти, когато дори най-смелите представи не са могли да допуснат, че СССР използва войната, за да завладе част от Европа и че на практика ще замени хитлеристка Германия като окупатор. И разбира се, никой, дори най-почтеният и прозорливият ум, не е застрахован от погрешно преценяване на ситуацията. Ето какво пише известният журналист Волфганг Бретхолц, който се запознава с Никола Петков през есента на 1944 г.: *„Никола Петков по онова време още хранеше илюзията, че от комунистите не може да се очаква никаква сериозна опасност. Няколко дълги разговора с него положиха основата на дружбата ми с този изтъкнат български политик, който само няколко години по-късно свърши на бесилото като една от първите и най-трагични жертви на комунистическата тиранция в България. В тези разговори той ме уверяваше, че неговата партия е на път да изгради наново БЗНС в цялата страна и да увлече след себе си широките маси на българското село. „Българският селянин, ми обясни той, е индивидуалист и по най-дълбоко убеждение демократ. В нашата страна няма голямо земевладение, земята е справедливо*

поделена сред онези, които наистина я обработват и които са свързани със своето малко парче земя. Те са го наследили от своите бащи и прадеди. Нашите селяни са най-добрата и най-сигурната гаранция срещу всеки опит на комунистите да обсебят властта“.

През есента на 1944 г. Никола Петков неведнъж протестира срещу терора и убийствата в цялата страна. И винаги чува лъжите, че тия убийства били „спонтанни“ и били извършени от „неотговорни фактори“. Истината е обаче, че те се извършват по нареждане на Георги Димитров от Москва от специално създадени тричленки от комунисти и са по предварително набелязани списъци. В една от телеграмите на Трайчо Костов до Георги Димитров в Москва четем:

„До Димитров

Във връзка с известно недоволство, изразено от нашите мекотели съюзници по повод на революционното ликвидиране на фашистката агенпура, решихме:

Чистката да продължи още една седмица, след което ще започнат да работят народните съдилища и чистката ще тръгне по законен път. Работата ще се провежда внимателно. Ще бъдат организирано разкрити най-злостните и опасни врагове и палачи, ще бъдат организирани до правителството делегации от вдовици и сираци на убити антифашисти с настояване за възмездие. Да се ускори организирането на Дирекцията на милицията и да се уреди правилното функциониране на отделите ѝ. В наши ръце са отделите за Държавна сигурност и разузнаването. Помощник-началник на униформената полиция също е наш човек. ЦК на БКП, 1 октомври 1944 г.“

Вероятно с надеждата, че един съд ще сложи край на терора и убийствата, Никола Петков слага подписа си под разпоредбите за „народния съд“. Но много бързо разбира, че т. нар. Народен съд само ще ги продължи под друга форма. В разговор с проф. Венелин Ганев Никола Петков споделя: „Ще се съдят регенти, министри, депутати, военни и полицаи, обявени за фашисти. Това е РАЗПРА с българската държавност, а не с хитлеристките агенти.“

Никола Петков и трагедията на България в онова време

Поради неприязънта си към монархията и левичарските си разбирания, Никола Петков участва в отечественофронтовското правителство и подписва наредбите за създаването на „народен съд“ и на концлагерите. Когато разбира, че е вкарал съветското чудовище в родината си, вече е късно. Приема като изкупление участието си да бъде твърд в политическата борба срещу комунистите, която той е наясно – го води към смъртта.

Трябва да знаем, че Никола Петков е можел да бъде спасен и изведен от България като Г. М. Димитров. Но той отказва подобно спасение. Остава с пълното съзнание, че подписва смъртната си присъда. Остава, въпреки че е видял какво са направили комунистическите престъпници с едно невинно младо момиче – Мара Рачева. (Тя е убита след жестоки мъчения в Дирекцията на народната милиция. Официално е съобщено, че се е самоубила, хвърляйки се от четвъртия етаж на сградата.) Остава, за да е с народа си срещу съветската тирания.

Никола Петков изнася реч по време на митинг на опозицията. София, 19 октомври 1946 г.

На 23 декември 1945 г. Сталин дава указания на Георги Димитров, който вече е изпратен в България, макар и със съветска охрана, правителството на всяка цена да приеме в кабинета си двама представители на опозицията, защото САЩ отказват да признаят новосъздаденото българско правителство поради насилието и фалши-

фикациите на последните избори. За огромна изненада на Сталин, лидерите на опозицията Никола Петков и социалдемократът Коста Лулчев обаче не се съгласяват и поставят своите условия – свободно функциониране на многопартийната система и контрол от страна на демократичните сили над репресивните органи на Югославия.

Сталин е вбесен и нарежда на помощник-комисаря по външните работи Вишински незабавно да отпътува за България и да заплаши опозицията, че ще загуби всичко, ако не излъчи двама лоялни министри за участие. Коста Лулчев и Никола Петков обаче не отстъпват от позициите си за спазване на Ялтенските споразумения за свободни и честни избори.

Никола Петков към Вишински:
„Аз не съм свикнал да получавам разпореждане, от който и да било чужд държавник!“

Пристигнал в София в началото на януари 1946 г., Вишински изпраща съветски офицер до домовете на Никола Петков и Коста Лулчев и ги

вика при себе си посред нощ – както е свикнал в Москва. Никола Петков отказва да се яви на срещата. Отказът е придружен от репликата: „Никола Петков нощно време с политика не се занимава! Денят е достатъчно дълъг за тази цел.“ Това разярява Вишински, който на другия ден се среща с Петков.

Из стенограмите:

ВИШИНСКИ: „Снощи аз настоях да се явите на среща с мен и Вие отказахте. Как се осмелявате? И кой сте Вие, та да се държите по подобен начин със специалния пратеник на генералисимус Сталин?“

Н. ПЕТКОВ: „Тъй като сте ме поканили на среща, без съмнение Вие знаете кой съм аз. Тъй като думите Ви целят да оставят впечатлението, че не знаете кой съм, ще Ви кажа. Аз представлявам най-силната политическа организация в България, БЗНС, организация на българските селяни, които са 85% от населението на страната. Нашата организация е демократична

издигате каквито и да било условия! Вашата задача е да определите двама души, които ще имат готовност да влязат в правителството незабавно. Без каквито и да било предварителни условия. Това е нареждането на генералисимус Сталин. Давайте ли си сметка какво означава това? Аз нямам време за губене.“

Н. ПЕТКОВ: „Господин Вишински, аз не съм свикнал да получавам разпореждане, от който и да било чужд държавник. Аз се подчинявам единствено на разпорежданията на своя народ и на своята организация.“

ВИШИНСКИ: „Аз съм виждал много такива като Вас. Точно толкова упо-

озиция да се подчини на Москва и да признае резултата от фалшифицираните избори от 18 ноември 1945 г. хвърля и Гочо Чакалов, офицер за свързка към американската съюзническа контролна комисия:

„В България обаче работите не вървяха. Ето защо на 9 януари пристигна Вишински с гръм и трясък, за да оправи работите по начин, както той беше свикнал да действа. На 13 януари обаче трябваше да си замине след пълен провал. Никола Петков не се съгласи да изпълни съветския „приятелски“ съвет.

Случи се да зърна за момент Вишински малко след последната му среща с Никола Петков. Изплаши ме комбинацията на нечовешка енергия и гняв, която лъхаха от този човек. Според близки на Никола Петков, Вишински го предупредил, че с отказа си той се превръща в препятствие за отношенията между великите сили, и че такова препятствие нямало да бъде търпено от Съветския съюз. Както знаем от най-близката ни история, „препятствието“ наистина беше премахнато.“

Гочо Чакалов споменава и за натиска, който Сталин оказва върху Румъния: „След изпълнението на „приятелския съвет“ Румъния бе призната от Съединените щати и другите западни съюзници. Спрямо България обаче положението оставаше непроменено: тя единствена от източноевропейските държави остана непризната от Запада. В София Барнс продължаваше да настоява за нови избори под международен контрол. Обаче при здраво установената комунистическа власт и политическото безправие в страната, съчетано с пълната подкрепа на Съветския съюз, тази американска позиция бе осъдена на неуспех. Предстоеше мирна конференция в Париж, и България нямаше как да остане настрана.“

На 22 ноември 1946 г. е съставено трето правителство на ОФ с министър-председател Георги Димитров. В правителството влизат 10 комунисти, 5 от БЗНС, 2 от Звено, 2 от БРСДП, 1 независим. Тъй като мирният договор все още не е подписан, Георги Димитров декларира на думи готовност за сътрудничество с опозицията. Същевременно правителството закрива

Никола Петков и Димитър Гичев подписват създаването на Обединената земеделска опозиция. 11 ноември 1945 г.

и освен това е лоялен сътрудник на останалите организации, влизащи в състава на политическата опозиция. Ние не се занимаваме с политика през нощта, а през деня. Нощите повече подхождат за конспирации, които ние не харесваме.“

ВИШИНСКИ: „Вие знаете ли кой съм аз?“

Н. ПЕТКОВ: „Разбира се. Вие сте заместник-министър на външните работи на Съветския съюз.“

ВИШИНСКИ: „Вие трябва да се подчините на нашето решение и да се включите в състава на правителството!“

Н. ПЕТКОВ: „Аз и моите приятели сме готови да влезем в правителството само ако нашите условия за създаването на действително демократично правителство бъдат приети.“

ВИШИНСКИ: „Вие нямате право да

рити и арогантни. Вие обаче не сте в състояние да се противопоставите на Съветския съюз. Много сте дребен за подобно нещо. Сам ще видите какво очаква онези, които се осмеляват да ни се противопоставят! Вие още не ни познавате!

(Вишински удря с юмрук по масата).
Ще приемете предложението ни. Вие няма къде да ходите!“

Н. ПЕТКОВ: „Ние се борим, г-н Вишински, в името на защитата на нашите идеи и на правата на нашия народ. Това е наш дълг и нищо не може да ни застави да се отклоним от него.“
Разговорът завършва със закани от излезлия извън кожата си от ярост сталинов пратеник.

Светлина върху ядовите на Сталин с упоритата съпротива в България и категоричния отказ на българската

органа на Демократическата партия в „Знаме“, защото „злепоставя СССР“ и „влошава отношенията с другите славянски държави“, а седмици по-късно са спрени и младежките опозиционни вестници „Младежко знаме“ и „Сеяч“. За един месец е спряно „Свободен народ“. Създават се всевъзможни пречки пред разпространението на опозиционните издания.

На 22 януари 1947 г. започва скалъпен процес срещу нелегалната военна организация „Неутрален офицер“. Целта е „конспирацията“ да бъде свързана с опозиционния БЗНС и да бъде обвинен Никола Петков като американски шпионин, за да бъде разгромена опозицията.

Георги Димитров към Никола Петков: „Аз ще те науча тебе!“

На 28 януари 1947 г. в Народното събрание се разыгрва следната сцена: Георги Димитров: „Тук няма място за чужди агенти!“

Никола Петков: „Вие говорите за чужди агенти. Аз никога не съм бил гражданин на чужда държава, нито съм бил на нейна служба.“

Георги Димитров: „Аз бях гражданин на великия Съветски съюз. Това е чест и гордост.“

Никола Петков: „Вие станяхте български гражданин два дни преди изборите.“

Георги Димитров: „Аз ще те науча тебе!“

Историята е известна нататък. Макар и не съвсем. Защото българският народ днес не знае, не му даваха да знае, че „лайпцигският герой“ тотално се демаскира и саморазобличава пред очите на целия следвоенен свят като дребнав и отмъстителен диктатор.

Арестът на Никола Петков в българския парламент

Кореспондентът на „Свенска Дагбладет“ Бретхолц ни е оставил свидетелство за срамната сцена, разыграла се на 5 юни 1947 г.:

„В София тъкмо още имах възможността да стисна ръката на Никола Петков за последен път като свободен човек. Това беше на 5 юни 1947 г. В Народното събрание по време на онова историческо заседание, в което

Никола Петков и останалите подсъдими. Август 1947 г.

се реши отнемането на депутатския му имунитет. Прокурорът настояваше за неговото арестуване, след като няколко дни преди това в един процес срещу мнима военна превратаджийска организация някои обвиняеми посочили Петков като главатар на съзаклятието.

В Народното събрание в този горещ юнски следобед цареше трескаво настроение. На входа всеки посетител, дори и малкото чуждестранни журналисти, които бяха получили входни карти, се претърсваха за оръжие от войниците – милиционери.

Цялата сграда гъмжеше от агентите на комунистическия вътрешен министър Антон Югов. Пред зданието на Парламента бяха заели позиция подсилени пехи и конни подразделения на униформената милиция.

В три и половина следобед се откри заседанието. Председателстваше Васил Коларов, един от най-близките приятели и сътрудници на Димитров, който след 1923 г. беше живял в Москва. Правителствените места бяха заети до едно.

Георги Димитров, „Червеният цар на България“, както често го беше наричал Петков, Антон Югов, отговорният за терора вътрешен министър, Цола Драгойчева, по чието лице се четеше неудържима омраза.

Коларов прочете писмото на главния прокурор, в което Парламентът учтиво се умоляваше да отнеме имунитета на депутата Петков, за да може последният да бъде арестуван и изправен пред съда за държавна измяна. Депутатите слушаха

притаили дъх и за миг ми се стори, че премина колебание дори през редиците на комунистите. Разколебаваше ги мисълта, че в този миг, в услуга на една чужда власт се върши престъпление срещу избран от българския народ депутат и с това срещу самия български народ.

По време на паузата, в която юридическата комисия се съвещаваше по предложението на прокурора, имах възможност за няколко минути – пред очите на агентите на полицията – да разговарям с Петков. Казах му, че току-що съм дошъл от Прага и го попитах кога бих могъл да го посетя. „Боя се, че е твърде късно“, беше отговорът му: „Ще бъде чудо, ако прекарам тази нощ в леглото си, а не на някой нар в затвора. Така или иначе, ако чудото стане, ще Ви чакам утре преди обяд. Ако не...“ и той сви рамене.

Чудото не стана и видях отново Никола Петков на подсъдимата скамейка по време на процеса му.

Преди пленарното заседание да реши отнемането на имунитета, Петков се качи още веднъж, за последен път, на трибуната на българския парламент, но не за да се защитава или моли депутатите да не го предават на прокурора, а за да държи най-страстната обвинителна реч срещу комунистическия режим, потопил България в кръв и нищета и отнел на българския народ свободата, суверенитета и независимостта. Комунистите в Парламента крещяха от гняв при обвиненията на Петков. Веднъж и Димитров се надигна от правителствената ложа и извика:

„Говори, говори, и без друго това е последният ти път, когато имаш възможност за това!“

Ако някой до този момент още се съмняваше в изхода на битката, то след думите на червения диктатор му беше ясно, че съдбата на Петков е решена и че смъртната присъда срещу него вече е произнесена преди още процесът да е започнал. Речта на Петков завърши с думите:

„Моето семейство вече даде две жертви в борбата за свобода, моя баща и моя брат. Знаем, че ще споделя тяхната съдба, но съм решил да вървя по пътя, който те са ми предначертали със своята кръв.

Бретхолц описва и сталинисткия процес срещу Никола Петков:

„Точно два месеца по-късно, на 5 август 1947г., „Народният съд“ в София започна процеса срещу Петков и неговите четирима съ-подсъдими – трима висши офицери от българската армия, които в действителност бяха свидетели по обвинението. Държавна измяна, участие в две военни съзаклятия, насъскване на населението с речи и статии бяха престъпленията, в които се обвиняваше Петков. Съ-подсъдимите му се признаха за виновни и характеризираха Петков като ръководител на съзаклятието, чиято цел била

тази загадка“

В своята последна дума Петков потвърди, че гласовете при изборите, речите, които държал, и статиите, които обнародвал, били единствените оръжия, с които се е борил срещу правителството. Никога не бил участвал в съзаклятие и не е призовавал за помощ от чужбина. „Аз съм убеден или поне се надявам, че Вие като съдии ще се ръководите само от Вашата съвест и ще ме оправдаете!“, завърши той.

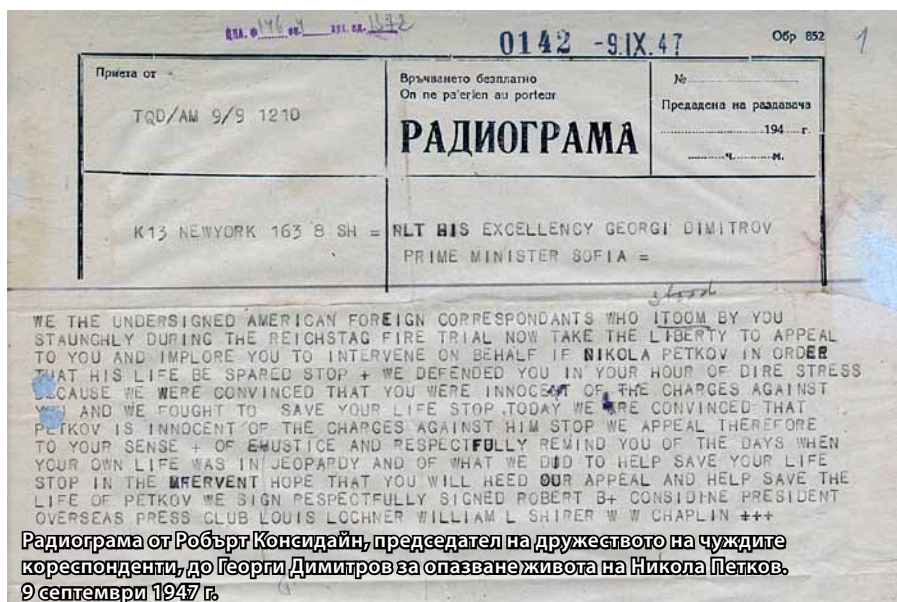
И когато председателят на 16 август, „в името на българския народ“ оповести присъдата – „смърт чрез обесване“, Петков не загуби самообладание и извика:

„Не, не в името на българския народ, а по поръчение на Вашите господари в Кремъл. Българският народ, смачкан от кървавата тирания, която искате да префалшифицирате в правосъдие, няма да повярва на Вашите лъжи.“

Войници – милиционери се нахвърлиха върху него и го извлякоха от залата. Никола Петков беше произнесъл последната си дума към своя народ и към свободния свят.“

Въпреки многобройните протестни телеграми и писма от цял свят, Никола Петков, който за разлика от героя от Лайпциг не трепва пред Сталин и емисарите му, трябва да бъде убит – и то по особено жесток начин. За да може Сталин, а и Димитров да отмъстят на този, който ги превъзхожда с доблест и смелост.

През 1947 г. медиите в САЩ и Западна Европа – а чрез тях и милиони хора по света, следят със затаен дъх двубоя между сталиновата пионка Георги Димитров и лидера на обединената опозиция в България Никола Петков. Напразно журналисти от цял свят напомнят на „лайпцигския герой“, че някога са се застъпвали за него пред хитлеристкия съд, напразно го молят за справедливост. Всуе. Бретхолц пише в своите репортажи: „Тринадесет протестни ноти на британското и девет на американското правителство, телеграми от всички краища на свободния свят, демонстрации пред българските посолства на Запад не можаха да трогнат властниците на София да променят смъртната присъда.

Това е пътят на свободата, на свободата на българския народ, която убеден съм, че ще победи.“

Когато слизаше от ораторската трибуна, той извика с висок глас: „Долу тиранията! Да живее свободата!“ Заседанието на Събранието от 5 юни 1947 г. завърши късно след полунощ с кърваво сбиване между комунистите и привържениците на Петков, които искаха да защитят своя водач от посегателството на милицията. Едва когато повечето опозиционни депутати бяха пребити, палачите заловиха Петков и го отведоха с милиционерска кола в затвора.

„Не, не в името на българския народ, а по поръчение на Вашите господари в Кремъл!“

да смъкне комунистическия режим и с помощта на Западните сили да заграби държавната власт. Самият Петков бил определен за министър-председател на бъдещото правителство. След тези показания съ-подсъдимите се отърваха с лишаване от свобода от десет до петнадесет години затвор.

Петков се защитаваше спокойно и с чувство на превъзходство. Той отхвърли всички обвинения и доказа, че повечето от мнимите му съзаклятници, които бяха подсъдими или свидетели и са дали показания срещу него, ги вижда за пръв път в съдебната зала.

Когато прокурорът го попита, как тогава си обяснява техните показания, той отвърна: „Струва ми се, че Вие, господин прокурор, повече от мен сте в състояние да разрешите

Напротив. Няколко месеца по-късно, малко преди да бъде разбита и последната опозиционна групировка на социалистите, и нейният водач, престарелият Коста Лулчев, да бъде осъден на доживотен затвор, Георги Димитров заяви в парламента: „Ако въобще нямаше чужда намеса и ако определени хора не се бяха опитали в ултимативна форма да натрапят своята воля, то главата на Петков щеше да бъде спасена и смъртната присъда можеше да се замени с някакво друго наказание. Сега обаче в чужбина поставиха България под натиск и се опитаха да накърнят нашите суверенни права, присъдата трябваше да се изпълни. И тя се изпълни. И какво се случи? Вдигна се малко шум и с това цялата история свърши.“

Прочутият журналист обаче репликира:

„Историята не свърши. Историята никога не свършва. И борбата за свободата, за човешките права, за човешкото достойнство продължава и ще продължи дотогава, докато съществуват хора, които са готови да умрат за свободата като Никола Петков.“

В този двубой, макар и завършил с

Никола Петков в Народното събрание. 1947 г., Illustrated London News, 4 октомври 1947 г.

бруталното убийство на Никола Петков, някогашният „герой от Лайпциг“ търпи унижително поражение. А с него и Сталин.

На 1 октомври 1947 г., разказва проф. Гунев в забележителната си книга за Никола Петков, „Към брега на свободата“, един джип на американската легация рязко променя маршрута си от летището и се отправя вместо към легацията, към гробищата. В джипа седят сенаторът Карл Хач (демократ от Ню Мексико), конгресменът Уол-

тър Хад (републиканец от Минесота) и конгресменът Джон Дейвис Лодж (републиканец от Кънектикът). Те изваждат от багажника предварително подготвен зелен венец (цветът на БЗНС „Никола Петков“ е зелен) и се отправят към пресния гроб на Никола Петков, където поставят венеца и свеждат почтително глави в кратка молитва.

Венецът е махнат незабавно от милицията, но американското консулство в Истанбул публикува следното заявление:

„Членове на делегацията на Американския конгрес, предприемаща обиколка из Европа, положиха днес венец пред гроба на Никола Петков в София в знак на признателност към един от най-великите демократи на нашето съвремие.“

Даниела Горчева

Използвани са материали от книгите: **Робърт Сървис. Другарите. Световна история на комунизма.** Изд. Бард, 2007 **Волфганг Бретхолц. Видях сгромолясането им. София, 1994.**

Д-р Георги Чакалов. Гочо Чакалов. Такива бяхме.

Никола Петков е роден в София през 1893 г. Баща му **Димитър Петков** е народен представител, кмет на София, министър и министър-председател на България. Убит е от психически лабилен уволнен чиновник. Майката на Н. Петков - Екатерина Ризова, е от заможен и буден род от Битоля. Никола Петков завършва класическия отдел на Първа мъжка гимназия в София (1910) и записва право в Сорбоната.

В Париж се запознава с Пол Верние, с мадам Алиен Менар Дерон – племенница на Виктор Юго, с бъдещия френски държавник Едуард Ерио, с прочутия скулптор Роден и др. Прекъсва следването си, за да участва в Балканската война. През 1922 г. вече е доктор по право с диплома от Сорбоната. На 15 юни 1924. г. е убит брат му Петко Д. Петков. През 1923-1931 г. Н. Петков работи във Франция.

През 1932/33 г. Никола Петков вече е в България и е редактор на в. „Земля“ и „Земеделско знаме“. През 1934 г. заедно с Г. М. Димитров създава БЗНС „Пладне“ (1934 г.). През 1938 г. като народен представител настоява за възстановяването на погазената Търновска конституция. Поради остри обвинения срещу държавния глава е отстранен от Народното събрание.

Никола Петков настоява и за неутралитет по време на Втората световна война. Интерниран е в Ивайловград, в лагера Гонда вода и в Свищов. След 9. 9. 1944 г. е министър без портфейл.

Никола Петков, заклет парламентарист и демократ, бързо губи илюзиите си в Съветския съюз и в намеренията на БКП. Води усилена борба за запазване на парламентарната демокрация. Неговите ярки сблъсъци със сталиновия пратеник Вишински и с Георги Димитров в името на българските национални интереси предопределят зловещия му край. Никола Петков отказва на френски дипломати възможността да бъде изведен от страната и остава начело на борбата на обединената опозиция срещу съветизацията на страната и насилственото налагане на тоталитарния комунистически режим.

На 5 юни 1947 г. той е арестуван в сградата на Народното събрание въз основа на скалъпени обвинения от комунистите за контрареволуционна дейност.

В един типично сталински процес, въпреки протестите на световната общественост, той е осъден на смърт на 16 август. След произнасянето на присъдата Никола Петков е жестоко изтезаван, а на 23 септември 1947 г., вече мъртъв, е обесен. Гробът му е неизвестен.

140 години от рождението на акад. Михаил Арнаудов (1878–1978)

Снимка: Държавна агенция „Архиви“

Акад. Михаил Арнаудов

Михаил Арнаудов с право може да се нарече връстник на Освобождението – роден е на 5 октомври 1878 г. в град Русе. Родът му по бащина линия води началото си от Тетово (Македония). Благодарение на професията на баща си (търговец на жито), има възможност още от малък да пътува из България и да се докосне до бита, фолклорните традиции и културата на българския селянин, които по-късно ще се превърнат в основна цел на научните му изследвания. Интересът на момчето към миналото, обичаите и културата на българския народ се проявява още в русенската мъжка гимназия, чийто директор по това време е известният етнограф Димитър Маринов. „Заживях твърде рано, още на ученическата скамейка, с чувството, твърде смътно, че единственото, което бих могъл да схвана като моя жизнена задача, беше потъването в света на мисли, чувства и преживявания, свързани с литературата и историята“, ще си припомни след време М. Арнаудов. За неговото влечение към литературата и историята голяма заслуга има и преподавателят му по литература, известният публицист и педагог Никола Бобчев. Той е силно впечатлен от разработената от любознателния младеж тема на зрелостния изпит „Обща характеристика на народната поезия“ и я препоръчва за публикуване в училищното списание

„Извор“. Затова след завършване на средното си образование Михаил Арнаудов без колебание избира специалността, която ще изучава в Университета – славянска филология. Негови преподаватели са Александър Теодоров-Балан, Любомир Милетич, Иван Шишманов, Беню Цонев, Марко Балабанов. Още като студент Михаил Арнаудов отпечатва две от своите курсови работи в сп. „Училищен преглед“, посветени на историята на старобългарския език и на произхода на българските народни песни. Проф. Иван Шишманов е този, който изиграва значителна роля във формирането му като учен в областта на етнологията и фолклористиката. Ученическата публикация на М. Арнаудов в сп. „Извор“ е достатъчна за професора да оцени неговите заложи на учен, за да се превърне в негов „духовен наставник.“ По препоръка на Иван Шишманов М. Арнаудов продължава образованието си в Германия – през 1898–1900 г. специализира в Лайпциг и Берлин, където слуша лекции по народопсихология, санскритски и литовски език, по индогерманско езиковедие, по индийска, руска и полска литература. През 1900 г. той се завръща в България, работи като гимназиален учител във Видин и в София, където се сближава с писателите от литературния кръг „Мисъл“. През 1905 г.

след успешно положени изпити по философия, славянска и индийска филология, М. Арнаудов подготвя и защитава своя докторат в Карловия университет върху българските народни приказки.

Няколко години след завръщането си в България, през 1908 г. той спечелва конкурса за доцент в Катедрата по сравнителна литературна история в Софийския университет. Там М. Арнаудов чете лекции по древноиндийска литература и култура. По време на неговите лекции аудиториите са винаги пълни със студенти. „Заставайки на катедрата, той сякаш свещенодействаше, водеше ни из разни светове и епохи... Той умееше да държи в напрежение, да приковава вниманието на университетската аудитория, да провокира мисленето й“, си спомня един от неговите студенти. През пролетта на 1910 г. следващата „научна спирка“ на М. Арнаудов е Сорбоната и Парижката национална библиотека, където събира материали за новите си лекционни курсове. Няколко месеца по-късно той е вече в библиотеката на Британския музей и изучава усилено английски език. Завърнал се в родината си, Михаил Арнаудов създава семейство, раждат му се три деца. Той продължава да се изкачва нагоре по академичната йерархическа стълбичка – през 1914 г. става

Д-р Найден Найденов, акад. Михаил Арнаудов, Владимир Василев и Иван Божилов, 1958 г.

Снимка: архив

извънреден, а пет години по-късно редовен професор в Университета, успешно съчетавайки преподавателската и научната дейност. В навечерието и по време на Балканските войни (1912–1913) той предприема научна експедиция в Еленския край, в Търновско, Югоизточна Тракия, в района по долината на р. Вардар и в Добруджа, където изследва обичаите, песните и приказките на тамошното население. Една година след влизането на България в Първата световна война като съюзник на Германия М. Арнаудов дава идеята да се организира научна експедиция от български учени в т. нар. Сръбска (Вардарска) Македония, която през 1916 г. е завзета от българската армия. Като основен мотив на своето предложение той изтъква, че българските военни успехи биха имали много по-голяма стойност, ако се докаже с помощта на научни факти, че Вардарска Македония е българска в народностно, етнографско и езиковедско отношение и, следователно, българите водят не завоевателна, а освободителна война. Такава научна експедиция наистина се създава, чийто член става самият М. Арнаудов. В резултат от пътуването си из Западна Македония през 1916 г. (която включва и родния край на баща му Тетово) той успява да събере огромно фолклорно богатство – снимки на български народни носии, богат езиковедски материал, над 300 народни песни и приказки, доскоро неизвестни за широката публика. През пролетта на 1917 г. М. Арнаудов заминава на научна експедиция в Добруджа с цел да събере материали със същата цел – да се докаже „културно-историческата принадлежност“ на областта към България. Въз основа на събрания фолклорен материал той достига до заключението, че Северна, подобно на Южна Добруджа, „образува неделима част от целокупното българско отечество.“

Резултатът от теренните проучвания на големия учен са множество публикации през 20-те години, посветени на българските обреди, празници, обичаи, песни, приказки и легенди, на кукерите, на нести-

нарите в Източна Тракия. Освен познавач на българските народни приказки и песни, М. Арнаудов се утвърждава и като изследовател на Българското възраждане – за това „говорят“ неговите монографии за Паисий Хилендарски, Неофит Бозвели, Любен Каравелов, Георги Стойков Раковски, Васил Априлов, Иван Селимински и др. След Първата световна война проф. М. Арнаудов е вече утвърден учен в областта на етнологията, фолклористиката и литературната история. През академичната 1921/1922 г. е декан на Историко-филологическия факултет, а през 1935/1936 г. е ректор на Софийския университет. През 1918 г. той е избран за член-

са му титлите, а в началото на 1945 г. т. нар. „Народен съд“ го осъжда на доживотен затвор. Точно тогава една случайност или по-точно една негова публикация го „спасява“. Когато е в затвора, в СССР излиза на руски език книгата му „Психология на литературното творчество“, получила международно признание. Сред читателите на книгата е влиятелният съветски историк акад. Николай Державин, който се познава лично с М. Арнаудов и цени високо неговите научни качества. В края на 1945 г. съветският академик посещава България и иска да се срещне със своя български приятел и колега. Именно по негово настояване М. Арнаудов е освободен

Акад. М. Арнаудов, писателката Б. Брайнаина и съпругът ѝ – руският литературовед Д. Благой

Снимка: архив

кореспондент, а 11 години по-късно за действителен член (академик) на БАН, оглавява Писателския съюз (1922), член-учредител е на Македонския научен институт. През 30-те години той получава и международно признание – приет е за член на Украинската академия на науките, на Унгарската литературна академия „Петьофи“, удостоен е с титлата „Доктор хонорис кауза“ на университетите в Хайделберг (1936) и Мюнстер (1943). Втората световна война и държавният преврат на 9 септември 1944 г. слагат осезаем отпечатък върху живота на големия учен. Само заради участието си като министър на просветата в кабинета на Иван Багрянов (просъществувал едва три месеца, между юни и септември 1944 г.), той е арестуван, имуществото му е конфискувано, отнети

от затвора през 1947 г. Макар и на свобода, 68-годишният учен е без дом, работа и доходи, с отнети научни титли. Въпреки това, по думите на негови близки и роднини, даже и в онези трудни години, той не пада духом. Едва в средата на 50-те години М. Арнаудов получава разрешение да публикува. През 1960 г. са върнати конфискуваното му имущество и научните титли, а осем години по-късно даже е награден с орден „Народна Република България – I степен“. До края на живота си М. Арнаудов не изоставя науката. Умира на 18 февруари 1978 г. по време на подготовката на честването на 100-годишния му юбилей.

Д-р Красимира Мархалева
по материали от
Славянската библиотека

Без музика светът щеше да е глух

Мирян Колев казва, че най-скъпоценното за него е да свири – и го прави на необичайни места, с енергията на новатор, различно

Снимка: архив

Пътуване към други светове с Мирян Колев

Прочетохте някъде, че създава „ембиънт“ – и затова ни беше интересно да го видим на живо в Прага. Мирян всъщност само минаваше през Чехия, на път за Литва. Но въпреки това събра шепа българи в една от жежките летни вечери. И ги потопи в своя свят от звуци и усещания.

Мястото също си го биваше – трудно е да го намериш, без да знаеш, че в утробата на 90-годишната сграда се крие нещо такова. ГРИД е пространство, създадено в подкрепа на инакомислещите. Дизайнери, творци и музиканти се срещат неформално тук. Дискутират или свирят, или... просто се забавляват.

Интериорът, усещанията в сутерена на някогашната печатница отговаряха точно на музиката, която ни очакваше. Ливна и дъжд – така чакан и желан летен дъжд, който направи късния вечерен концерт още по-необикновен. А ембиентът е такова нещо, че докосва надълбоко. После всеки разказваше усещанията си – и при всеки те бяха различни. Но нека осветим с прожектора самия Мирян. Нека ни разкаже за музиката си той...

Какво означава ембиънт? Спонтанно можем да кажем, че това е космическа музика, но как я определяте вие?

Това, което представлява ембиентът, е свързано и с буквалното значение

на тази дума. Тоест музика, която придава атмосфера. Не е задължително да е космическа, може да е даркембиънт например, който пресъздава по-мрачни тонове. Но да, най-важното в тази музика не е структурата, а атмосферата и способността и да те отнася нанякъде.

Защо избрахте точно тази музика? Дали е огледало на Вас самия, или пък някак сама Ви намери?

Малко спонтанно стана. Преди това свирех в две стилово различни групи. И в един момент ги напуснах и започнах много да импровизирам, а в същото време да експерименти-

рам със софтуер. Та някак естествено стана и разбрах, че ми е липсвало подобен вид музициране дотогава. Тази музика е доста интровертна принципно, тъй че може да се каже, че е огледало.

Но това важи генерално и за всяка музика, която е искрена, независимо от стила.

Всеки стил изгражда определена общност от хора – какви са тези, които слушат ембиънт?

Много е трудно да се определи. Аз по принцип не харесвам деленето на общности, кръгове и субкултури. Гледам да представям музиката си на колкото се може повече различни места и съответно тя да достига до различни общности. Наблюдавам как хората се капсулират в отделни кръгове според музиката, която правят или слушат, и това не ми харесва. По този начин няма как да има развитие и няма как да се предостави познание на незапознатите с този вид изкуство. Понякога има хора, които не са наясно с тази музика, но реагират много добре. Предполагам, че всеки намира по нещо в нея.

Знаем, че когато човек направи крачка към нещо, сякаш животът

Сцената на клуб ГРИД

Снимка: Деница Проданова

Музикантът е свирил на повече от 100 сцени по света

**отваря пред него нови врати...
Какво се случи с Вас, какво се
промени, когато решихте, че ще
свирите?**

Това е дълъг процес, който все още продължава, не е еднократно действие. Така че не мисля, че нещо съществено се е случило веднага, щом съм започнал да свиря. По-скоро то продължава да се случва и да ме променя, защото съм правил и завои по пътя. Знам само, че всичко е стигнало дотам, че вече не мога да си представя да не свиря.

**Има ли България достойни фести-
вали, на които може един наш
музикант да представя онова, ко-
ето сътворява? И къде всъщност
намирате сцена за изявите си?**

Почти няма. Случвали са се определени фестивали във времето, но няма устойчивост. Наблюдава се една много неприятна тенденция на *copy/paste* в българските фестивали. Прави се нов фестивал и се копира програмата на друг, така че на повечето събития има почти едно и също. Аз напоследък свиря повече извън България, отколкото в нея, но то не е защото не искам...

**Разчитате ли на импровизация,
когато изпълнявате своята музи-
ка, или всичко е добре подготве-
но?**

Има доста голяма доза импровизация, когато свиря на живо. Предварително изграждам нещо като звуков скелет, върху който натруп-

вам звуци. Използвам и доста фрази, които съм употребил в записаната си музика, но размам местата им и ги комбинирам по различен начин. Представям си го като вид пъзел, чиито части всеки път се подреждат по различен начин и образуват различна картина.

**Кое Ви доставя повече удоволст-
вие – работа в студио или пък
концерт на живо?**

Двете неща са много различни. Работата в студио понякога е много приятна, но може да бъде и досадна в определени моменти. Концертът никога не може да бъде досаден. Така че свиренето на живо е това, което не може да ми омръзне.

**Съществува ли всъщност съвър-
шеният концерт? Къде и как си го
представяте?**

Обичам да представям музиката си на различни места, както и в различен контекст. Свирил съм в катедрала, в будистки храм, на летище, в пещера, в йога студио, в галерии, музеи, клубове и всяко място си има специфична атмосфера. Не съм религиозен. Но бих искал да свиря в джамия и в православен храм. Иначе това е музика, която обикновено звучи добре сред природата, тоест много са местата, на които може да има съвършен концерт.

**Какво бихте взели от музикалната
традиция на страната ни? Някой
инструмент или пък ритъм напри-
мер...**

Не съм много запознат с фолклора, честно казано. Но харесвам родопския фолклор, този, който е бавен, тежък и дълбок.

**А имате ли си любимци в музика-
та? Кои са те?**

Много са. Слушам доста фрий джаз, тъй че няма как да минем без Джон Зорн, Марк Рибо, Мари Халворсон, Джейми Сафт. Харесвам много и *Oresund Space Collective*, *Tool*, Пинк Флойд. Понеже говорим за ембиънт, не може да минем и без Брайън Ино.

**Ако Ви предложат да направите
три концерта по ваш избор, къде
ще са те?**

В планетариум, в джамия и някъде сред природата на Исландия.

**Какво означава хубава публика,
когато говорим за ембиънт?**

Слушаща. Хубавата публика винаги е слушаща. Принципно всеки възприема музиката по свой начин, но най-хубаво е когато се създаде колективна енергия и атмосфера. Това се усеща и е прекрасно да има всеобединяваща вибрация.

**Как се виждате след десет годи-
ни?**

Принципно не правя много далечни планове. Бих искал да продължавам да развивам това, с което се занимавам. Пожелавам си след десет години да съм много зает.

**А ако музика не съществуваше,
светът щеше да е...**

Глух!

МИРЯН КОЛЕВ накратко

Родом е от Свищов, после живее на различни места в България и извън нея. Черпи вдъхновение от Стара планина. С ембиънт се занимава вече шест години, като е нарекъл проекта си E.U.E.R.P.I. Свирил е на десетки фестивали в Словакия, Чехия, Австрия, Германия, България, Корея и др. Изнесъл е повече от сто представления пред публика. След концерта в Прага му предстоеше участие във Вилнюс, следваше и Виена.

Красимир Проданов

Библиотеки, по-свободни от птиците

Вярно е, че наесен остават там, където са – вместо да полетят примерно на юг. И даже са малко по-самотни, отколкото през другите сезони... Но пък точно заради това решихме сега да насочим поглед към тях. Свободните библиотеки, които бързо се превърнаха в част от градския пейзаж

Трудно е да се каже къде се ражда идеята

Една от по-известните истории ни води чак в щата Уисконсин. Преди десетина години Тод Бол от градчето Хъдсън сковал красива къщичка с вид на училище. Сложил я на специална поставка, така че минувачите да я виждат. Напълнил я и с книги. Всичко това - в знак на почит към майка си, която дълги години била учителка и страстен читател.

Идеята се харесала на всички

Хората спирали, заглеждали се, усмихвали се... Започнали да взимат книги или пък да оставят допълнителни... Просто къщичката на Тод станала притегателно място в Хъдсън.

Много бързо започнали да се появяват нови

Американците са такива – когато нещо е добро за общността, те са готови да влагат и време, и пари... Тод Бол бързо намерил съмишленици и за по-малко от две години се родили

близо 400 такива библиотечки. Разполагали ги на ключови места, така че да могат да ги видят колкото се може повече хора. Проектите ставали все по-разкошни, а книгите в тях – все повече...

Но нека се прехвърлим сега в Прага

Знаете, че пражани обичат много града си и с удоволствие се грижат за това да е хармоничен и красив... Та преди пет години няколко приятели се замислили как да се впишат класическите телефонни кабинки в новото време... Стари и олющени, те създавали впечатление на нещо, което съ-

бира мръсотия и отпадъци. Вдъхновили се от една лондонска инициатива и така се родил проектът „Книхобудка“. Потърсили съдействие от телефонния оператор, чиято собственост били кабините, но като видели, че склонността му да инвестира в нещо такова клони към нула, впрегнали сили и се справили сами.

Само за година седем кабинки стават библиотеки

Сега в града се десетки. Смята се, че по лавиците им има вече повече от 100 хиляди книги. Огромно богатство, което е на разположение на всички... Важно е обаче друго – целият проект се реализира с енергията на самите хора. Доброволци префасонират и боядисват старите кабинки, правят се

Свободна библиотека в Колин

Още един проект за свободни книги от Чехия – Сиви будка

и най-различни други съоръжения. Общинските власти предоставят местата за поставянето им. Сега може да се срещнат в паркове и информационни центрове, но също в болници и дори детски градини. Даже градските части се надпреварват коя да има повече... Неотдавна от Прага 8 обявиха, че целта е възможно най-скоро да разполага с 30 свободни библиотеки. „Най-важно е книгите да са достъпни за децата“, казва например местният общинар Анна Кроутил.

България също се радва на своите библиотеки

Пръснати са например из целия Бургас. През лятото е разкошно да от-

криете някоя в парка или градината. За жалост, често са оставени празни. А принципът, на който работят, е да дадеш, за да получиш... Или просто да прекараш хубави мигове по страниците на някоя книга и после да я върнеш.

И въпреки това им се радваме

Има ги и в по-малките населени места – в Асеновград например преди време общината изяви желание да изгради четири такива съоръжения. Една от най-известните български свободни библиотеки е в Албена – функционира направо на плажа и събира книги на доста световни езици. Сигурно амбицирани от тамошния пример, и варненци опитаха да изградят голяма и красива библиотека в Морската градина. Макар че най-романтична остава една от първите – тя представляваше стар скрин, оставен в парка на Военна академия в София... Нещо като вълшебния шкаф на баба, който може да те поведе на пътешествие в други светове.

Но да се върнем в Чехия

Един от най-симпатичните проекти е „Книга за влака“ – на много гари има лавици с четива. Идеята е да си

Предложение от Бургас: „Седни и ме прочети...“

Наскоро видяхме една с пиано... И мястото беше вълшебно – в двора на замъка в Нове место над Метуи. Класическият вид обаче е на малка къщичка – кога по-украсена, кога по-семпла, например като тези, в Бургас...

Ползите са най-малко три

Обобщават ги американците, за които ви разказахме в началото... След повече от 4000 поставени малки библиотечки, те казват, че този тип съоръ-

отговаря на вашето ниво. Четете поне страничка дневно. Работете над това да разбирате текста и да навлизате в езика.

Ако сте в България пък, това е начин да пуснете на свобода част от книгите въкъщи. Съвсем буквално... С времето откриваме, че много заглавия вече са изгубили значението си за нас. Какво по-прекрасно от това да ги подарите на другите. Заредете някоя мъничка библиотека, пък ако решите, даже се снимайте пред нея след това... Бъдете пример за останалите.

Най-важно остава вдъхновението

Малките свободни библиотеки ни изваждат от руслото на деня. Те са подкана да сменим ритъма. Наесен има много слънчеви дни. Ако искате хубави мигове, просто поседнете край някоя в парка. И към аромата на пожълтелите листа добавете този на книгите.

Библиотеки на свобода

Малките и симпатични библиотечки сякаш бързо станаха част от градския пейзаж. Обаче винаги им се радваме – защото носят вдъхновение и сякаш ни казват да забавим ритъма. Всяка разказва своя собствена история. Чрез книгите пък ни повежда нанякъде... Откъдето се връщаме заредени и готови за предизвикателствата на деня.

За малките свободни библиотечки в текст и снимки разказа Красимир Проданов

Библиотечката в замъка на Нове Место над Метуи се съчетава добре с пианото отдолу

вземете оттам, докато чакате влак... Преспокойно може да се качите с книгата и да я оставите в библиотечката на гарата, докдето пътувате. Така пътешествате и вие, и книгите.

Малките библиотечки се надпреварват да са по-креативни

жения водят до любов към четенето, създават общност, а заедно с това са вдъхновение за творчество. Можем въсъщност да добавим още няколко... Например тази, че ако сте в Чехия, може да усъвършенствате езика си благодарение на малките свободни библиотеки. Открийте книгата, която

Лудовица

Малко преди полунощ, яхнал коня, мъжът се прехвърли през оградата на Голема ливада. Отскочи от гърба на добичето лек и гъвкав. Същи дивеч. Накъса трева, надипли я върху главата на железния клин, който извади от пазвата си, и го начука в меката плът на ливадата. Завърза на клюса поводата, потупа лъскавия ат по горещата и влажна шия и го остави да пасе. А той се върна в топлата постеля на жена си. Голема ливада е всред селището и е

собственост на Максето, където той след години щеше да издига къщи на синовете си. По Еньовден тревата е дъхава и целебна. Няма насита от нея. В заспалата тишина се чуваше само лакомото хрупане на животното. Преди да се сипне зората и се разширят най-ранобудните по дворовете, мъжът дойде да си прибере коня. В здрачината отдалече видя, че добичето, странно отметнало глава, лежи. С примряло сърце се приближи,

допря ръка до хълбока му – студен! Разбра. Конят е мъртъв. Опипа трупа – цял. Никъде не лепнеше кръв. Сал на едната нога липсваше подковата.
Хукна назад.
Изплашен, намъкна се под чергата.
– Що има? – попита жена му. Усети веднага как ситно трепери.
– Конят...
– Да не го е прибрал? Думах ли ти да не го оставеш в ливадата му. Чорбаджия не прощава.
– Там е.
– Кой?
– Конят.
– И що?
– ...
– Думай, де! – изсъска жената и го разтърси за кошулята.
– Умрел е.
– Умрееел? Ка така умрел? Че той беше здрав? Нищо му немаше до снощи? – глухо на себе си продума стопанката. – Да не е наяден от нещо? Кръв има ли по него?
– Не е. Цел е.
– Цел? Да не е отровен?
– Не знам.
– Що знаеш па ти, бе? – бутна жената мъжа си и запретна чергата да стане.
– Цел е... Само му нема една плъоча – със страх събщи мъжът.
– Плъоча? – казаното закова жената с една нога под чергата, с друга извън нея.
– А-ха... Задна десна. Скоро го подковах. Не верувам да се е изела – заобяснява той, като да беше виновен за изчезналата подкова.
– Викаш нема едната плъоча? – жената вече знаеше какво се е случило.
– А-ха, нема я. Ами сега? – попита той.
– Сега? Нема да го бараш оттат. Нема да го дигаш. Нека се извърти още една нощ е ще видим – отсече жената, която вече беше решила какво да прави, и се измъкна от постелята.

Залисани по свои си работи, хората не забелязаха веднага, че в средата на Голема ливада легеше нечий кон. На другия ден се разчу, че добичето умряло от устрел – настъпило е

тревка, от която подковата се е разлетяла на парчета по ливадата, а на кончето се пукнало сърцето му. Знаеше си жената, че ще дойде времето, в което тя ще да намери разковната билка. Години наред я търси по ливадите на Зли дол и не попадна на нея. Пролети наред ходеше, взираше се, чоплеше, не я видя. От стари биярки беше слушала, че там се намира. Намира се, но тя не я наиде.

Дойде този ден най-сетне. Прочее не ден. Такива неща се случваха нощем. Тази, нейната, дългочаканата нощ беше дошла.

Като преваля вечерта и тъмнината се съгсти, тя отиде на ливадата. Съблече се гола-голеничка. Така само можеше да хване дикши. Заопивва, за да намери стъпката, където конят е намерил смъртта си. Тя виждаше в тъмнината бетерфокерица. Наиде тревката-убиец. Наиде я на питомно място – на Голема ливада всред селището. Надяна си обратно дрехите и се изпари от ливадата.

Лудовица. Така я кръстиха. Хората и отнапред се досещаха, че тя прави магии, но сега с тая тревка, която прочее никой не беше я видял, можеше да подлуди когото си поиска. От оная нощ Лудовица носи градушката в ръкава си. Всички го знаят. Рече ли, ще изполоми всичко. Докато не зарине земята с потрошляци от дървета и керемиди, не мирясва. Нагледа ли се на някоя къща – сполетява я беда, по-страшна от градушката. Не остави камък върху камък и човек до човек. Ще изпонамрази всички помежду им и ще ги остави да зъзнат в ненавистта си зиме и лете, да ръмжат един срещу друг всеки срещу всеки. Като зли кучета. Да гледат как през пръстите им изтича всичко, което години са събирали - и имот, и стока, и самият им живот.

Но Лудовица както може да разтури, така и събира къща.

Поиска ли, може и тих дъжд да докара. Да напои с благодат земята майка като същи свети Георги.

Едно лято, цело-целеничко, капка не капна. Настана страшна суша.

Изпогоряха поле и човеци, мор по добитъка захвана.

Научил някой, че тая беля може да се е стоварила на главата людска от Циглиш. На тоя стар и лаком керемидчия, чиято голяма тайфа се изхранваше, и то с бял хляб, от цигли и тухли, нему дъжд не трябва. Той ни оре, ни сее, ни ливади коси. Нужно му е дълго сухо лято, силен пек, за да му съхне стоката.

Чу се, че Лудовица била пошушнала на неколцина имотни чифчии: ако искат да се отвърже дъждът, да прероят около керемидарницата на Циглиш, където той бил закопал живо пърле още в ранна пролет. Магарешкото жертвоприношение било докарало сушата. Подосещаха се те, че ако она стар хитрец е сторил това, то тя го е подучила и то не за Бог да прости. Тя пари не искаше. Само не пропускаше да забележи,

че всичко нещо дикши хваща, ако се отърка в злато.

И наистина не остана скрито, че като са прекопали с казми околоръст тухларницата, изровили хайванчето гнило-недогнило. Като се уверили каква е причината за сушата, в яда си изполомили всички прострени на слънце керемиди, съборили копторите с тухли и набили работниците на Циглиш. Има-няма два часа подир това се събраха облаци над околните баири и завая дъжд. Валя три дни, докато напълни всички пукнатини по нивите. Лудовица преде лен на чардака. Наплюмчва пръсти, източва яката златистозеленикава жичка на преждата, засилва на подвито коляно вретеното. То пее. Лудовица лен преде и се готви да връзва нови магии.

Бойка Асцова

Илюстрации: Луиза Станева

Градове в рими

Снимка: Красимир Проданов

Поезиоматът проговори и в Бургас

Семейството им вече е голямо, но първа е Прага. Първо тук поезиоматът започва да рецитира! Годината е 2015-а...

Бургас е нов в компанията

Вижте какъв лъвски скок направихме само – за миг от Прага до Бургас... Но поезията наистина е вълшебница! Знае го и **Ондржей Кобза**, който първи сглобява магичния уред. Всъщност, идеята е негова, но намира точните хора, които да го създадат. И оттогава поезиоматът тръгва да пътешества по света...

За наше щастие стигна и България

Благодарение на Чешкия център, поезиоматът „проговори“ за пръв път в навечерието на Нощта на

литературата преди година и малко. Появи се в София в градинката на Народния театър и събра любопитни погледи. Скоро след това тръгна на литературно турне. През последните месеци например беше в Търговище и Шумен. Както си му е редът, през лятото ще е край морето, а в средата на септември поема към Дунава, за да се установи в Русе.

Знае общо 20 стихотворения

Едно от тях е на Валери Петров. Иначе правилото е да представя европейска поезия, при това съвременни автори... За да се роди съоръжението, Кобза предлага проекта си в интернет. Всъщност, той отдавна е известен в Прага именно с нестандартния си поглед към културата. Ако

помните многото пиана по улиците преди няколко години, те пак бяха част от негов проект.

Сега царството му е на покрива на Луцерна

Авангардният за времето си палат има тераса, от която се разкрива една от най-чудните гледки към града. А Ондржей Кобза го превърна напоследък в място за срещи... Приумиците му са от шури по-шури – примерно концерт на изгрев слънце... Или пък урок по йога – пак на покрива... Поезиоматът също е там. Сякаш Прага е извадена от приказките...

Но да се върнем в Бургас

Казахме ви, че семейството на поезиоматите включва само световни градове – радват им се в Лондон, Москва, Ню Йорк... Общо десетина места по цял свят, към които скоро ще се присъединят Берлин и Брюксел. Затова е чест за всеки наш град, в който чудният уред „проговори“... Ако имате път към морето в късно лято, разходете се до Казиното в Морската... До средата на септември там е мястото за поезия. А после – казахме ви, турнето в рими продължава в посока Русе... И във всяка душа, която иска да види красивото в света ни.

Новини от Чешкия център в България представя Краси Проданов

Bulharská kulturně-osvětová organizace sv. Cyrila a Metoděje v Praze
a
Dům národnostních menšin, o. p. s.
Vás srdečně zvou na Varhanní koncert s mottem

Svět hudby jeden svět

Dne 6. 11. 2018. v 18.30 hod.
Jubilejní synagoga v Praze, Jeruzalémská 1310/7, 110 00 Praha 1
Sylvia Georgieva (Bulharsko) – varhany

Tato pozvánka platí pro 2 osoby.

Накратко

Средната продължителност на трудовия живот на българите през 2017 г. е 33 години според анализ на Евростат за вариантите на продължителност на професионалния живот в страните на ЕС, а средният показател за продължителността на професионален живот в ЕС е 36 години. Продължителността на трудовия живот в ЕС варира от 32 години в Италия до 42 години в Швеция. Извън ЕС най-дълъг е професионалният живот в Исландия (47 години), а най-кратък в Турция (29 години). Мъжете в ЕС се трудят с 5 години повече от жените, с изключение на Латвия и Литва. (Източник: dariknews.bg)

„Ага“ (България/Германия/Франция) спечели голямата награда „Златна роза“ (27.9.-4.10. 2018) за най-добър пълнометражен филм на 36-то издание на фестивала. Режисьорът на филма Милко Лазаров бе оценен и с наградата за режисура. Лентата взе и отличията за режисура и операторско майсторство, приза на акредитираните журналисти и наградата на гилдия

„Критика“ към Съюза на българските филмови дейци. Специалната награда на журито получи „Възвисяние“ (режисьор Виктор Божинов), а Александър Алексиев спечели наградата за най-добра мъжка роля за участието си във филма по романа на Милен Русков. Голямата награда на град Варна взе „Далеч от брега“, (режисьор и продуцент Костадин Бонев), а наградата за дебют – „Ирина“ (режисьор Надежда Косева). Екипът на „8'19“ (Георги Господинов, Теодор Ушев, Петър Вълчанов, Любомир Младенов и др.) получи наградата за телевизионен

филм. Голямата награда „Златна роза“ за най-добър късометражен филм спечели „Гората на Димо“ на режисьора Христо Симеонов. Лентата получи и приза на филмовата критика.

Проф. дхн Стойко Факиров бе удостоен с почетното звание „доктор хонорис кауза“ на Софий-

ския университет „Св. Климент Охридски“ на тържествена церемония в Аулата на Алма матер. Удостояването с почетното звание е на Факултета по химия и фармация и е за съществения принос на проф. дхн Стойко Факиров за развитието на науката и технологията на полимерите в България. Проф. Факиров е изтъкнат български учен в областта на полимерната наука, който от 17 години работи в Университета в Оукланд, Нова Зеландия.

Игуменът на Бигорския манастир архимандрит Партений Фидановски получи през октомври на официална церемония в Народното събрание Гражданската награда на Европейския парламент за 2018 година в присъствието на председателя на Народното събрание Цвета Караянчева, евродепутати, представители на държавни институции и неправителствени организации. Почетният медал за обществената му дейност като игумен на Бигорския манастир е за

насърчаване на взаимното разбиране, преодоляване на вътрешните разделения между гражданите на Македония, както и по-добрата им интеграция с гражданите на съседните държави. Наградата на архимандрит Партений бе връчена от евродепутата Андрей Ковачев, който го е номинирал. (БТА)

На 26-то издание на международния филмов фестивал „Любовта е лудост“ (24.8.-2.9.) във Варна бяха представени 112 пълнометражни игрални, документални и късометражни филми. Актьорът Ицхак Финци получи фестивалната награда за цялостен принос към българското кино. Голямата награда „Златна Афродита“ получи филмът „Пътуващите артисти“, Унгария, режисьор Пал Шандор. Специалната награда на журито за най-добър режисьор бе присъдена на Майкъл Роскам за филма „Състезателката и затворникът“, Белгия. Наградата за най-добра мъжка роля спечели Александър Перкинс („Честит рожден ден, Тоби Симпсън!“), Великобритания, режисьор Патрик Мейкин), а наградата за най-добра женска роля – Адел Екзаркопулос („Състезателката и затворникът“, Белгия, режисьор Майкъл Роскам).

Спектакълът на Театър-лаборатория „Алма Алтер“ - „Ромео и Жулиета, сонет за безсмъртната любов“ получи Наградата за

Алтернативна класика на VI Московски международен театрален фестивал на Университетските театри, който се проведе по време на XII Световен конгрес на Университетските театри в края на август.

Прощаване с Прага

Когато преди двайсет и две години с две чанти и с два кувара пристигнахме с жена ми Татяна в Прага с намерения да останем да живеем тук, не сме се и сещали да си зададем въпроса „А докога?“. Споделял съм по-рано възмущенията и перипетиите си по заселването ни в любимия град, за радостта си от осъществяването на отколешната ни мечта. Двайсет и две години живяхме щастливи в бленувания град, през лятото в Гърция, на Корфу, през зимата под Вишеград. Квартирата ни беше в стара сграда, стил сецесион, от 1911 година, с високи тавани, малка, но уютна. В онези години и през ум не ни минаваше, че един ден все пак трябва да се завърнем в България. Междувременно, със спестените пари от чешките и гръцките ми заплатки, успяхме да си купим просторен, слънчев апартамент в родното Поморие. Нещо, което ако не бяхме тръгнали на гурбет, едва ли щеше да ни се случи с моята скромна преподавателска заплата и мизерната пенсия на Татяна, колкото и да превеждах и да водех часове на хонорар из пловдивските вузове. Знаехме, че това ще е убежището ни за старините, но не се и замислях-

Атракция с боа в Прага

ме кога ще започнат тези наши „старини“. Един приятел ме бе попитал: „Кога смятате да се приберете в България?“ , аз му отвърнах: „Като остареем!“ , а той: „Че вие отдавна сте остарели, бе, не се ли виждаш в огледалото?!“ Виждам се и още как! Всеки път, като се бръсна, виждам по-скоро лицето на покойния си баща, отколкото своето, но какво от това? Решението ни да напуснем Прага няма нищо общо с остаряването. Ако имахме нормални европейски условия за живот – дом, пенсия, с каквито разполагат хора на нашата възраст, с нашето образование и нашия трудов стаж, можеше и да не мислим за завръщане в родината, тъй като много добре знаем какво ни чака там. Стига ни само да направим сравнение с градския транспорт и здравеопазването, да речем. Коварната мисъл, че май ще трябва да си стягаме багажа за България, за първи път ме прониза преди четири години, когато се наложи да напуснем квартирата си под Вишеград – фирмата продаваше апартаментите и ние бяхме принудени да си търсим нов подслон. Три месеца търсих чрез интернет – напразно. Или не е по кесията ни, или директно ти казват, че не искат чужденци. Приехме това като знак, че Прага повече не ни иска и взехме да умуваме къде, при кого да оставим натрупания с годините багаж и да си се прибираме в България. И както обикновено се случва при нас в критични ситуации, в последния момент, броени дни преди напускането на квартирата, се появи прекрасно решение. Дали е съдба или са орисниците ни (драго ми е да ползвам представите на приятеля си Иржи Менцел!), един от всеотдайните ни чешки приятели, харесали ни на Корфу, Дан Хайек, ни предложи да ни настани в апартамент от негови жилища, внезапно освободен от наемателите му. И това ако не беше пак късмет, здраве му кажи! Настанихме се в удобен, просторен апартамент, два пъти по-голям от този, в който бяхме живели, за същия добър наем, с 30% по-нисък от този на обитаващите същите жилища над нас. Бяхме спасени, обаче... След опиянението от щастливия изход на сериозния ни проблем, лека-полека, лично мен ме

налегна раздражение, което с годините все повече се задълбочаваше. Явно си е в човешката психика – трудно се възприема, а може би не се и свиква при преминаване от доброто към по-недоброто. Осъзнахме, че в жилището ни рядко влиза слънце, спираше го близкият блок отсреща! Не ми харесваше кварталът – сградите наоколо сиви, безлични, функционализъм от 30-те години, хората, които срещах по улиците, пътят от дома ни до спирката на трамвая и станцията на метрото, с много пресичания и светофари, по-редкият транспорт. На всичко отгоре под нас имаше кръчма! И то средище на запалнянковци на пражката „Славия“! Нощите ни рядко бяха тихи, истински кошмар настъпваше, когато играеше „Славия“, пиянски викове, крясъци, прекратени единствено от идването на полиция.

Пречупване към лошото настъпи и в работата ми. От години не обслужвах гърци, групите с нашенци, лично за мен, силно намаляха. Първият шок, който ме върхлетя, бе най-неочаквано, съзнателно с цел да бъде омърсен, оплакване от едно човешко недоразумение от женски неосъществен пол. Като туристически гид на група, без да ми каже нито дума за нещо не наред, въпросната персона след завръщането си в София се оплаква от мен и ме нарича с имена, от които ни едно не се свързва с моето професионално и човешко поведение. Размяна на обяснения, защита от страна на работодателката ми (моя възпитаничка от младостта ми и добра приятелка), което, така или иначе, доведе до това аз повече да не работя за тази фирма. А тя е най-често изпращаща групи в Прага и ми осигуряваше добър доход. Накратко – станах жертва на човешко изчадие от тези, които не могат да понесат, че някой е успешен, харесван, уважаван и изпитват истинска наслада да го опетнят, омърсят.

Вторият удар по приходите ми дойде от колежка, която „зариби“ хора, живеещи в Прага, които нямат екскурзоводски лиценз и отнемат работата ни срещу една трета от нашето заплащане. Бизнес – който го може, го може. Не мога да се сърдя никому, добре зная, че не е луд този, който изядва

баницата, а този, която му я дава. Бедата е в това, че няма закон, който да ги възпира. Така или иначе, изгубих работа си с фирма, която от години ме ангажираше и собственичката й толкова ме ценеше и уважаваше, но, както сама каза за извинение „В бизнес няма място за емоции, прости...“. И тук няма да коментирам.

Третото, което за мен се оказва решаващо в решението ми да се завърнем в България, е промяната на Прага. Любимият ми град днес няма нищо общо с онази красота и атмосфера, която винаги ме е привличала и омагьосвала. Вездесъщият туризъм я обезобрази, профанизира, задръсти я от какви ли не туристи от цял свят.

Започваме с чакане за личен контрол, преди да влезем в Пражския храд, чакаме, за да влезем в храма „Свети Вит“, по „Нерудова“ през Мала Страна, по Карлов Мост, по „Карлова“ до Староместкия площад и Астрономическия часовник е една лава от народ, стъпка по стъпка. На всичко отгоре те пресрещат какви ли не атаки – кой със змия боа, кой със сапунени мехури, които ти влизат в очите и сълзиш, крясъци на някакви странници с голи глави и дълги роби: „Хари Кришна, Хари Кришна...“, рикши, открити коли, движени с педали от пиещи бира и подвикващи млади мъже... А и какви ли не чудесии, които карат туристите да питат: „Какво е това?“ Ами, простотия, би трябвало да отвърщам, а казвам „Не знам.“ Вижте, например, какви камънаци струпаха на площада „Франц Кафка“! Постмодернизъм за биеналето на скулптурата в Прага, т.нар. инсталация. Е, това ли е радостта от работата ми, която толкова обичах, това ли е удоволствието за туристите да се запознаят с Прага, да й се насладят? Въпреки слушалките в ушите и забавните ми реплики към класическия разказ за чешката столица, нашенци са толкова шашнати и огорчени, че ме питат: „Ама това ли е Прага?“ Какво можех да им отговоря? В началото на екскурзоводската ми кариера българите, възхитени, ми благодаряха, подаваха ми ръка за раздяла, аплодираха ме. А напоследък? Приключвам с беседата си, благодаря за вниманието, повечето от тях хвърлят в торбата слушалките и апаратчето и без дори да ми благодарят, хукват към моловете и кръчмите.

Досещате се как се чувствам аз, който влагам цялата си душа в това, нали? Ето това е грубо казано отговорът на въпроса „Защо напускате Прага?“. Ще добавя за тези, които не се досещат, че за да сме в Прага, ние трябва да разполагаме със средства да плащаме наема си и да задоволяваме най-обикновените си човешки нужди. Премишните години, преди да тръгна за България в края на август, аз плащах наема ни до края на годината. А сега? За май и юни трябваше да тегля от спестяванията си, за да платя наема ни. Е, накъде така?

Една сутрин, след поредно трудно заспиване след мач на „Славия“ се събудих с въпрос: „Какво правиш тук, Василе, какво те задържа? Превеждаш на лампа през деня, а имаш голям, слънчев апартамент в Поморие? Спестяванията ти ще се стопят, така ли си плащаш наема? Къде е удоволствието от работата ти, която е все по-малко? Това ли е твоята обичана Прага? Кога за последен път беше на театър, на изложба?“ Отговорът бе еднозначен – такава Прага не ми трябва!

Как стягахме багаж и как поехме към родината е друга тема. Искам само да споделя радостта си от последния подарък, който ми направи Прага на раздяла, благодарение на споменатия ни приятел Дан Хайек. Ако познавате улица „Михалска“ в Старе Место, сигурно сте забелязали на една от сградите скулптора на елен и свети Хуберт, както и табела, че там е живял и починал възрожденският писател Карел Яромир Ербен. Та тази сграда с основни зидове от 15-ти век сега е наследена от моя приятел и аз в нея прекарах последните си нощи в Прага, вече като гост. След като напуснахме квартирата в другата му сграда в квартал „Страшнице“ и се прибрахме с багажа в Пловдив, наложи се да дойда за една седмица в Прага, за да обслужа група български офицери със съпругите им, за която бях подписал договор с чешкото Министерство на отбраната още през март. Имах няколко предложения от приятели да ме приютят, естествено, предпочетох това на Дан. Да заспивам в сърцето на Прага! Настани ме в гарсоньера на първия етаж. Ставах сутрин и се наслаждавах на разкошната гледка към вътрешния двор със стари къщи,

потънали в зеленина на гърба на църквата „Св. Иля“, който и заснех. Жалко, че не умея да правя нощни снимки, за да ви покажа как от терасата върху покрива на дома на моя приятел Дан се виждат безброй кули на Старе место наоколо, а в далечината осветените Храдчани. Дали не искаше пак някоя от орисниците ми да ми напомни с какво се разделям, та да се замисля? Друга обаче, легнех ли, си ме връщаше към негативите – пиянски викове и крясъци и от двете улици. А, не, връщане назад няма!

Рикши, кабриолети и каляски привличат туристите

Често когато се разделят двама души, когато някога са се обичали, казват, че връзката се била „изконсумирала“. Навярно така се е случило и с нашата голяма, взаимна любов с любимия град. Не паля мостовете зад нас, не се сбогуваме с Прага и Чехия. Тук изживяхме най-щастливите си години с Татяна, срещнахме прекрасни хора, българи и чехи, с които ни свърза искрено, безкористно приятелство, има още толкова привлекателни кътчета от красивата страна, които искаме да посетим. Благодарение на близки приятели, които ни предлагат покрив над главата, продължаваме да си мечтаем, че някъде през пролетта и ранното лято, когато в Чехия е най-красиво, ще прескачаме за седмица-две – да се радваме на хората, които обичаме, да скитаем из чешката провинция и се зареждаме с положителна енергия, която сигурно ще ни трябва в родината, за да преживяваме негодите й. Молим се само за едно – дано сме живи и здрави!

Та така...

Васил Самоковлиев

Циганско лято, цялото в злато

Нарекохме ги „златни маршрути“ – защото водят на красиви места, които есента обгаря невероятно. Пък и ако живеете в Прага, са буквално под носа ви...

Малките ни пътешествия са еднокдневни

Залагаме в тях предимно на дългите, бавни разходки. Възползваме се и от отличния транспорт, който предоставя чешката столица. Буквално за минути може да стигнете до прекрасно място!

Градчетата край Прага са чудесни за такава разходка

Дано само улучите чуден есенен ден – и ще видите как грее природата... пък и хората. Регионът е такъв, че и наслуки да забодете пръст на картата, пак ще попаднете на невероятно място. Почти на този принцип се озовахме в Миловице. Есента на 2018-а е точният момент да посетите градчето.

Светла разходка в мрачното минало: Миловице

Точно в края на лятото чехите отбелязаха 50 години от един тъжен край – от краха на тяхната Пражка пролет. С навлизането на войските от Варшавския договор всичко се променя. Атмосферата става враждебна, свободата е ограничена... Още в края на същата 1968-а почти целият чуждестранен контингент е

Есен в Колин

Уличките на Миловице са романтични

изтеглен – с изключение на съветските части. В тяхна главна база се превръща именно Миловице. Част от атмосферата е запазена до днес. Заедно с това обаче мъничкото градче предлага прекрасна природа. Открийте на картата пътеките, които го свързват с близката Лиса над Лабем. Разходката продължава около два часа, като води първо през красива гора, а после и покрай няколко езерца. Накрая пътеката води през обширна ливада.

Есенно спокойствие край стария замък: Лиса над Лабем

Лиса е всъщност по-малка и от Миловице. Обаче има предградия с прекрасни вили. А най-хубавото предстои... Замъкът е възникнал още около 11. век, като столетията след това са го променяли... Последната реконструкция е отпреди повече от 200 години.

Но нали търсим, есенните цветове – а те са точно в парка на замъка. В него има френска и английска част, а от 2007-а по алеите му протича старателно обновяване. Точно тогава е поверен на нов градинар – какво е направил с близо 500-годишния парк вижте сами...

Реката и дърветата се сливат в едно край Колин

Култура и приятни есенни гледки: Колин

Оставаме от източната страна на Прага заради още едно градче-бижу... Колин впечатлява с много неща – и с величествения храм „Св. Бартоломей“, и с леко налудничавия си замък, който бил превърнат в пивоварна... Най-хубаво обаче ни беше на един от островите по Лабем, т.е. Елба – Хорни остров. Превърнат в парк, той предлага прекрасни кътчета, от които да се порадвате на природата и на бавно течащата тук река. Наесен алеите потъват в златни листа – и усещането е още по-хубаво. А като му се наситите,

Силуети от старо време – кулите на Колин

Весела среща по пътя между Миловице и Лиса над Лабем

ва, което се изгражда и днес. А такава хармония храни, зарежда, лекува.

Пътен дневник

Миловице – около 50 минути от Прага с влак; време за придвижване из града – около 30 минути; разходка пеша до Лиса над Лабем – около 2 часа.

Лиса над Лабем – около 40 минути от Прага с влак; време за придвижване из града – около 30 минути; разходка из парка на замъка и града – около час и половина.

Колин – около 35 минути от Прага с влак; време за придвижване из града – около час; разходка в центъра и по реката – около два часа и половина.

**Три разходки в текст и снимки
от Деница и Краси Проданови**

минете по някой от мостовете на Елба – за да се уверите, че на фона на залязващото слънце кулите на голямата църква наистина са божествени!

Един ден пълни сърцето

Това са само три идеи, но всъщност преспокойно можем да изброим и десет. Нека обаче ви води сърцето... Накъдето и да поемете, опитайте да попиете повече от местната история. Имаме щастието да живеем на място, което е формирало културните си ценности в продължение на столетия и дори вече хилядолетия. И отпечатъкът на времето се е запечатал в оно-

Залез на площада в Лиса над Лабем

Паркът Лаженки Кролевские – романтичното лице на Варшава

Паркът Лаженки е най-големият парков комплекс във Варшава, разположен е в „сърцето“ на града и заема площ от 76 хектара. През 16 век това място е било притежание на полската кралица Бона Сфорца (от италианската аристократична фамилия Сфорца), която построява дървена къща с италианска градина, по-късно станали собственост на кралица Анна Ягелонска.

Дворецът на водата

Парков комплекс в бароков стил и „Дворецът на водата“.

През 17 в. мястото за парка е закупено от полския аристократ, политик и меценат принц Станислав Любомирски (1642–1702), по чиято инициатива е изграден парков комплекс в бароков стил, дело на най-известния за времето си полски архитект от холандски произход Тилман ван Гамерен. През 1680 г. в парка са издигнати къща за уединение (Ермитаж) и павилион-къпалня, затова по-късно парка става известен с името „Кралските бани“ (*Łazienki Królewskie*).

Един век по-късно, през 1764 г. последният полски крал Станислав Август Понятовски закупува мястото и преустройва бароковия павилион в своя лятна дворцова резиденция за отпих, дело на архитектите Доменико Мерлини и Йохан Кристиан Камзедер. Резиденцията е построена в неокласически стил и е разположена върху изкуствен остров насред огромно езеро, откъдето идва и името ѝ: „Дворецът на водата“. Твърди се, че банята вътре била така направена, че да напомня на пещера, от която блика извор. През 1793 г. от двете страни на двореца са построени два

павилиона, свързани с централната сграда чрез два моста с колониади. В центъра на приземния етаж на двореца се намира т. нар. Ротонда, украсена в жълт и бял мрамор в неокласически стил, с изображения на полските крале Казимир III Велики, Стефан Батори, Сигизмунд III и Ян III Собиески. Тя символизира величието

и могъществото на полския монарх и просперитета на неговата държава. На същия етаж се намират частният параклис, трапезарията, една от двете картинни галерии с произведения на Рубенс и Рембранд, както и най-голямата зала. Тя носи името „Залата на Соломон“ заради картините в нея, изобразяващи живота на еврейския цар Соломон, нарисувани по поръчка на крал Станислав Август и впоследствие унищожени от нацистите. На първия етаж се намират кралските апартаменти и кабинетът на краля, библиотеката, Горната картинна галерия, стаи за дворцовия персонал.

Значим културен център

По времето на крал Станислав Август комплексът се превръща и в значим културен център и модерен музей, тъй като полският монарх е бил покровител на изкуството, науката и просветата. Любимо забавление на днешните посетители на парка е да си направят романтична разходка с гондола из езерото. По инициатива на краля през 1790–1793 г. срещу

Храмът на Сибила

двореца е построен амфитеатър, имитиращ руините на античен храм, украсен с 16 статуи, от които днес са останали само 8, изобразяващи мъдреци и хора на изкуството. И до днес тук се изнасят театрални представления.

На север от двореца е построен голям каменен мост, върху който се издига внушителната статуя на полския крал Ян III Собиеcki (1629–1696), който през 1683 г. спасява Виена от обсадата на османските войски. Огромното пространство около двореца и амфитеатъра е оформено като парк с разкошни и живописни градини по френски и английски образец, където свободно се разхождат пауни и катерички. По това време в парка се издигат и редица други постройки: едноетажна лятна къща в китайски стил (разрушена през 19 в.), „Малката бяла къща“, построена през 1774–1776 за любовницата на краля, в която по-късно известно време живее като изгнаник по-малкият брат на Луи XVI графът на Прованс, по-късно станал крал на Франция под името Луи XVIII. През 70-80-те години на XVIII в. в близост до летния дворец е построен друг в стил рококо, носещ името на едно от близките села Мишлевице (което днес не съществува). Дворецът е подарен на племенника на краля принц Йозеф Понятовски. През XIX в. той е превърнат във военно училище. През 1830 г. обучаващите се тук полски младежи дават началото на Първото голямо полско въстание, насочено срещу руската власт. Днес в сградата се намират Музеят на полския политик Игнаций Падеревски и Музеят на полската емиграция.

Кралският театър е от малкото оцелели кралски театри от XVIII в. в Европа.

В края на XVIII в. (1785–1788) е построена Старата (или Голямата) оранжерия по проект на кралския архитект Доминико Мерлини. В нея се помещават колекция скулптури на крал Станислав Понятовски, както и кралският театър, един от малкото оцелели автентични кралски театри от XVIII в. в Европа. Пред сградата има красиво оформен парк. Новата

Паметникът на Шопен

оранжерия е построена от желязо и стъкло през 1860 г. в друга част на парка по поръчка на руския император Александър II, който разположил там своята колекция тропически растения.

През 1795 г. последните остатъци от полската държава са поделени между Русия, Прусия и Хабсбургската империя. Две трети от полските земи, включително и Варшава, попадат под властта на руските царе, които стават собственици на парка и извършват известни преустройства. Построени са павилионите „Египетският храм“, „храмът на Сибила“ и „храмът на Диана“ (1822), дело на полския архитект Якуб Кубицки.

Паметникът на Шопен е един от символите на Варшава

През 1899 г. се ражда идеята за построяване на паметник на полския композитор Фредерик Шопен. Проектът е готов през 1907 г., но паметникът е открит чак през 1926 г. в независима Полша. Внушителното по размери творение е разположено наскоро малко изкуствено езеро и великолепна градина с розови насаждения. То показва как полският композитор седи под една върба, за да получи вдъхновение от природата за поредния си музикален шедевър. Днес този паметник се смята за един от символите на Варшава. Тук често се изнасят концерти на открито.

Реставрацията на комплекса

По време на нацистката окупация през Втората световна война паркът е затворен за поляците и тук се настаняват германски офицери. В края на 1944 г., изтегляйки се от Варшава, нацистите планират да взривят целия комплекс, но, за щастие, не успяват. След 1945 г. започва реставрацията на целия парков и дворцов комплекс, който продължава около две десетилетия и е отворен изцяло за посетители през 1965 г.

Традиционният Европейски пикник

Тази година на 1 май в парка се проведе традиционният Европейски пикник, отбелязващ поредната годишнина от членството на Полша в ЕС. Тази година патрон на събитието беше посолството на България във връзка с българското председателство на Съвета на ЕС. Програмата включваше откриването на изложба с тракийски експонати в „Двореца на водата“, чиито главни организатори бяха БКИ-Варшава и Националният археологически музей, както и концерт на открито в амфитеатъра. По време на тържеството българският посланик в Полша Е. Ялнъзов обяви, че по случай 100-годишнината от възстановяването на полската държава подарява на парка и на полския народ 100 храста от българската маслодайна роза от Института на розата в гр. Казанлък.

Д-р Красимира Мархалева

Абонамент

Интересува ли ви животът на българите в Чехия, България и в целия свят?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Кч. Почтенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 2201279334/2010 или по пощата на адрес: o.s. Vazražďane, Vocelova 3, 120 00 Praha 2.

Обадете ни се на GSM 777 196 322 или ни пишете на e-mail bulgari@atlas.cz

**За контакти:
o.s. Vazražďane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu**

Българи брой 4/2018

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“,
„Воцелова“ 3, 120 00 Прага 2

Адрес на редакцията:

Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:

Мария Захаријева

Редакционен екип:

д-р Красимира Мархалева, Васил Самоковлиев

Сътрудници:

Снежана Таскова, Пламен Тотев, д-р Тая Янкова, Стефан Кисъв, Даниела Горчева, Таяна Борисова, Минка Атанасова, Раиса Андонова-Щурм, Златна Костова, Румяна Кирилова, Пенка Калинкова, Луиза Станева, Здравка Славова, Красимир Проданов, Деница Проданова, д-р Десислава Вилимовска, Петя Константинова

Дизайн: Владислав Цонев

Година 17, брой 4/2018

e-mail: bulgari@atlas.cz
www.bulgari.eu

Печат: SAMBA centrum s.r.o.
Дадено за печат: 25. 10. 2018

Цена: 30 крони
Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въвеждани в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazražďane

Позицията на редакцията може да не съвпада с мнението на авторите на публикуваните материали.

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v Česke republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 4/2018

Adresa redakce a tel. spojení:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
bulgari@atlas.cz, www.bulgari.eu

Ročník XVII

Periodicitá: 6

Náklad: 600 výtisků

Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 4/2018

Den vydání: 31. 10. 2018

Evidenční číslo: MK ČR 13282

Vydavatel: Vazražďane, Vocelova 3
120 00 Praha 2, IČO 26544229

„Българи“, списание за българите в Чехия

Българи

„Възраждане“ „Българи“ Абонамент Фото галерия Връзки

Архиви броеве

- 2005 година
- 2006 година
- 2007 година
- 2008 година
- 2009 година
- 2010 година
- 2011 година
- 2012 година
- 2013 година
- 2014 година
- 2015 година

„Българи“ 2015, брой 1
„Българи“ 2015, брой 2
„Българи“ 2015, брой 3
„Българи“ 2015, брой 4
„Българи“ 2015, брой 5-6

Списание „Българи“ 2015, брой 5-6

Разгледай списанието по рубрики - Съдържание:

Българската общност

- Музикален празник в Рудолфинум
- Срещи с Елена Радичева | Колела в Неделното училище в Бърдо
- Колела в училище „Възраждане“
- VII-Въгледна Колела в училище
- Адвентен концерт в зала „Мартина“
- „Съединението прави силата“
- Симеон Симеонов – един достоен българин
- Алсамбъл „Гиринг“

Годишнини

- Връщането на Южна Добруджа на България
- Георги Кюсманов
- Забравеният гоним на българските прависти
- Пътешествия и разходки
- Разходка в парка Пуховице
- Музеят за история на изкуството във Виена
- Киото – културната столица на Япония
- Хирошима – град-феникс

Култура

- Асен Влатев: Аз съм един щастлив човек
- Писмо до Юнеско от Прага
- Стивана Мутафола
- Позорещ към душата на художничката Мила Милчева
- Български работи
- Христина Мирчева – поезия
- Фолклорът в във всички българин
- Чулеса без начало и без край
- Софийският международен конкурс „Лирични гласове“
- За един неочакван въпрос
- Пловдив – европейска столица на културата 2019 г.

Българи-чешки връзки

- Как се пише и повежда постмодерен роман

Посетете интернет страницата на гражданско сдружение „Възраждане“ и на списание „Българи“
www.bulgari.eu Facebook: [Bulgari Vazrazhdane](https://www.facebook.com/BulgariVazrazhdane)

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА

ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

БСОУ „Д-р Петър Берон“

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ ПРАГА

НАЧАЛО НОВИНИ ПРИЕМ ИСТОРИЯ ГАЛЕРИЯ ЗА УЧИЛИЩЕТО КОНТАКТИ ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

www.bgschool.eu

КЮФТЕНЦА ОТ ЛЕЩА

За всички, които ги пожелаяха

леща

2 чаши

вари се до преваляване

отцежда се от водата

насира се на каша

добавя се 1 яйце

+ лук + магданоз + сол + черен пипер + кимион + джоджен +

1 ч.ч брашно

оформяме с ръце

овалваме

запържева се до златисто

Вон appetit!

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHA

MINISTERSTVO
KULTURY

Сдружение "Възраждане"
с подкрепата на Министерството на културата на Чешката република
представя в рамките на Дните на българската култура

изложба на ПЕТЯ КОНСТАНТИНОВА

Разходка на зимните мисли

Откриване: 1 ноември (четвъртък), 18.00 ч
в изложбената зала на Дома на националните малцинства,
Vacelova 3, Praha 2

